

TAMPERE.
FINLAND

IIDESJÄRVENPUISTO YLEISSUUNNITELMA

LUONNOS 15.10.2024

IIDESJÄRVENPUISTO

YLEISSUUNNITELMA

LUONNOS 15.10.2024

Julkaisija / työn tilaaja:	Tampereen kaupunki
Vastuhenkilö:	Kaupunginpuutarhuri Timo Koski, puh. 050 345 7568
Työn laatija:	Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy
Teksti:	Matti Liski ja Ana Torres
Taitto:	Matti Liski, Ana Torres ja Kuisma Kyyhkynen, Katja Nurmi
Nykytilan valokuvat:	Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy ellei toisin mainita
Pohjakartat ja ilmakuvat:	Tampereen kaupunki, kartat.tampere.fi
Etukannen kuva:	Näkymä puiston luoteiskulmasta kohti vanhaa kaatopaikkaa / Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	7
Kohde	7
Työryhmä	7
2 TAUSTAT JA LÄHTÖKOHDAT	8
Historia	8
Asemakaava	8
Osayleiskaava	9
Yleiskaava	10
Luonnonsuojelualue	10
Kaatopaikka	11
Viinikka-lidesjärven osa-alue	11
Pormestariohjelma 2021-2025	11
3 NYKYTILA	12
Sijainti ja liittyminen ympäristöön	12
Alueen nykytilan identiteetti	14
Luontoarvot	16
4 SUUNNITELMA	18
Suunnittelun tavoitteet	18
Konsepti	21
Yleissuunnitelma	25
Osa-alueet	35
Jatkosuunnittelu	56
LÄHTEET	58
Kirjalliset lähteet	58
Kuvalliset lähteet	59

*Kuva 1. Suunnittelalueen
rajaus vuoden 2022
ilmakuvan päällä.*

1 JOHDANTO

Kohde

Suunnittelualueena on lidesjärven rannalla sijaitseva pääosin asemakaavoittamaton virkistysalue, jota ollaan kaavoittamassa puistoalueeksi nimeltä lidesjärvenpuisto. Suunnittelualue sijaitsee Tampereen keskisen suuralueen kaakkoisosassa, Nekalan kaupunginosassa. Etäisyyttä kaupungin keskustaan on reilut 2 kilometriä linnuntietä.

Puisto sijoittuu Nekalantien ja lidesjärven väliselle alueelle. Pohjoisessa suunnittelualueita rajaa Rantaraitti-niminen katu ja etelässä suunnittelualue päättyy matonpesupaikan eteläpuolelle. Suunnittelualueen kokonaispinta-ala on noin 20 hehtaaria. Suunnittelualueen rajaus on esitetty viereisellä sivulla.

Suunnittelutehtävänä on ollut lidesjärvenpuiston yleissuunnitelman laatiminen. Suunnittelun lähtökohdina ovat olleet alueen monipuoliset luontoarvot sekä toiminnallisten alueiden kehittäminen sekä näiden yhteensovittaminen. Tavoitteena on ollut luoda houkutteleva ja vetovoimainen sekä luontopainotteinen identiteetti puistolle. Toimintoja kehitetään luontolähtökohdista eri käyttäjäryhmiä ajatellen. Yleissuunnitelma on laadittu asemakaavoituksen pohjaksi.

Työryhmä

lidesjärvenpuiston yleissuunnitelman on laatinut Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy Tampereen kaupungin kaupunkiympäristön kehittäminen -yksikön toimeksiantona vuosien 2021, 2022 ja 2024 aikana. Työtä on ohjannut ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet:

Timo Koski	Viheralueet ja hulevedet
Anna Levonmaa	Viheralueet ja hulevedet
Raija Mikkola	Asemakaavoitus
Katarina Surakka	Asemakaavoitus
Katri Laihosalo	Ympäristönsuojelu
Eeva Punju	Ympäristönsuojelu
Anni Nousiainen	Ympäristönsuojelu
Katariina Rauhala	Kiinteistötoimi
Matti Poikkinen	Massakoordinaattori

Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy:ssä työn ovat laatineet maisema-arkkitehdit Matti Liski ja Ana Torres. Lisäksi työhön ovat osallistuneet maisema-arkkitehtiopiskelijat Katja Nurmi, Kuisma Kyyhkynen ja Veikka Väinämö.

lidesjärvenpuiston työn rinnalla on laadittu luontoarvotarkastelu, jonka tuloksia on hyödynnetty suunnittelutyössä. Luontoarvojen tarkastelun laati Ramboll Finland Oy, jossa työstä vastasi ekologi Kaisa Mustajärvi.

Lisäksi rinnakkain yleissuunnitelman kanssa laadittiin kaatopaikan kunnostussuunnitelma (Sitowise Oy / Tomi Pulkkinen) sekä hulevesisuunnitelma (Sitowise Oy / Eeva-Riikka Rautarinta).

2 TAUSTAT JA LÄHTÖKOHDAT

Historia

Iidesjärvenpuisto on rantavyöhykettä lukuunottamatta ollut koko lähihistoriansa, 1900-luvun alusta alkaen, voimakkaasti muokattua ympäristöä. Alkuun alue on ollut lähes kokonaan peltoviljelyssä. Alueen keskellä sijaitseva kartano piha-alueineen. Alueen länsiosaan perustettiin Nekalan kaatopaikka vuonna 1929. Kaatopaikkaa laajennettiin vuosikymmenten aikana itään päin, mutta muutoin maankäytössä ei tapahtunut muutoksia pitkään aikaan.

Suurimpia muutoksia alueella tapahtui 1960-1980-lukujen aikana. Kaatopaikka suljettiin vuonna 1958 ja kartanon päärakennus paloi 1960-luvulla. Viljelyalueita supistettiin pikkuhiljaa. Kartanon ja kaatopaikan väliselle alueelle rakennettiin pientaloja, mutta rakennukset purettiin nopeasti jo 1980-luvulla. Myös kartanon rakennukset purettiin ja viljely päättyi 1980-luvun puolivälin mennessä.

1980-1990-luvuilla kasvillisuus alkoi ottaa valtaa alueesta ja alun perin avoin alue on alkanut kasvaa umpeen ja puustoutua. Osaa alueesta alettiin tietoisesti istuttamaan; esimerkiksi alueen itäosaa on käytetty kaupungin taimistona, ja sinne istutettiin paljon erilaisia puulajeja. Taimitoiminnan päätyttyä puut on jätetty kasvamaan, ja osa niistä on nykyisin jo täysikokoisia puita. Alueelle perustettiin myös viljelypalsta-alue ja kaupungin varikko- ja varastointialueita, jotka ovat edelleen käytössä.

Asemakaava

Pääosa suunnitelma-alueesta on toistaiseksi asemakaavoittamaton aluetta. Pienellä osalla puiston pohjoispäätä on voimassa asemakaava ja merkintä Virkistysalue (VP).

Kuva 2. Asemakaavatilanne tammikuussa 2022. Lähde: Tampereen karttapalvelu.

Osayleiskaava

Iidesjärven alueelle on laadittu osayleiskaava, joka on hyväksytty ja kuulutettu voimaan vuonna 2014. Iidesjärvenpuiston osalta osayleiskaavan tavoitteena on ollut ohjata kaatopaikka-alueen kunnostukseen sekä alueen ottamisesta virkistyskäyttöön.

Osayleiskaavan laatimisen yhteydessä tarkasteltiin kahta kaavavaihtoehtoa, ja niistä laadittiin maisemasuunnitelmat. Muilta osin vaihtoehdot olivat samansisältöisiä, mutta Iidesjärvenpuiston kohdalla vaihtoehtoina oli asumista palveleva täydennysrakentamiseen perustuva ja toinen viher- ja virkistysaluepainotteinen vaihtoehto. Kaavaan päädyttiin esittämään puistovaihtoehtoa, jonka keskeisenä sisältönä oli Tamperetta ja lähikuntia palveleva perhepuisto. Täydennysrakentamisajatuksista on luovuttu.

Osayleiskaavan puistoversion yleissuunnitelma pohjautui Iidesjärven perhepuiston ideakilpailun voittaneeseen ehdotukseen 'Alleys in Wonderland', jonka oli laatinut Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

Kuva 3. Kilpailuehdotus 'Alleys in Wonderland'. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

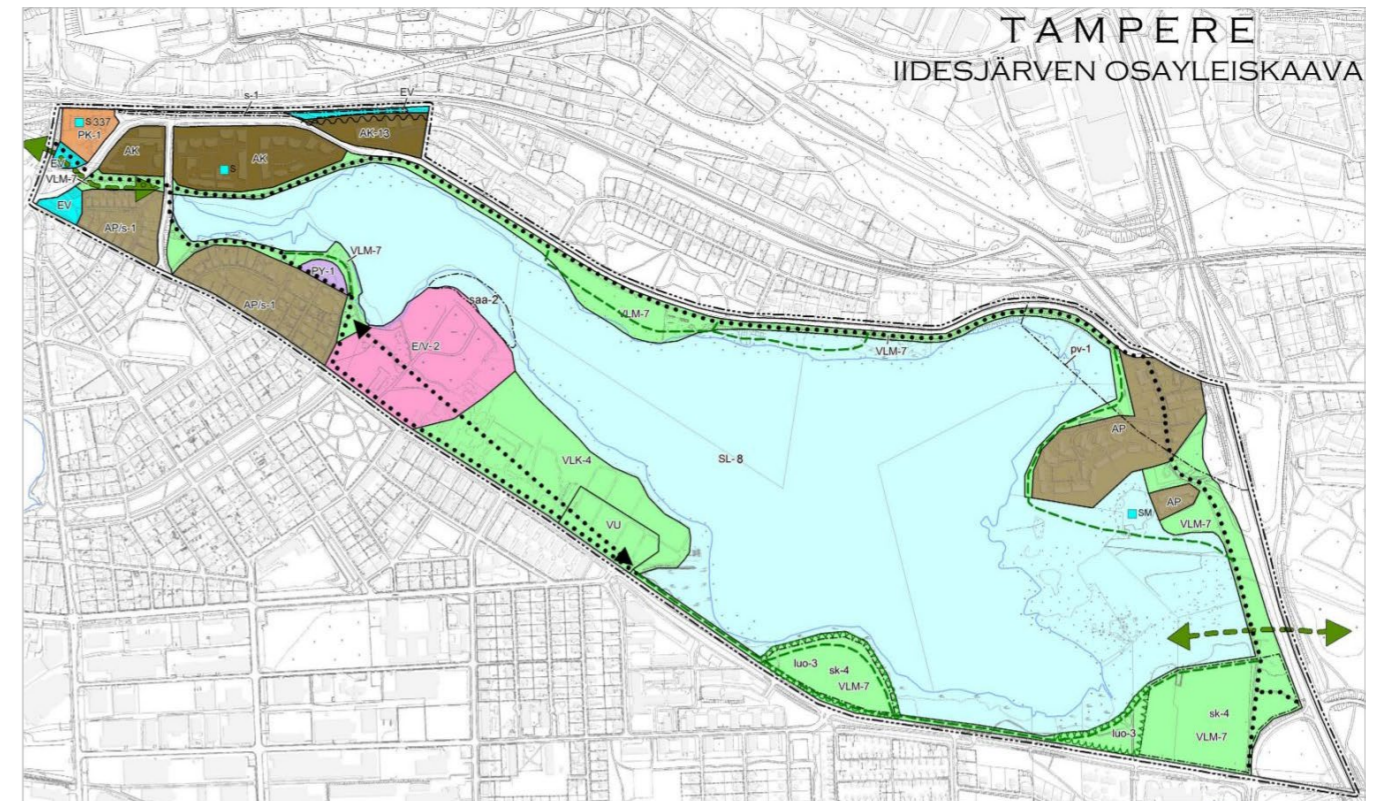
Kuva 4. Iidesjärven osayleiskaavakartta. Tampereen kaupunki.

Kuva 5. Iidesjärven osayleiskaavan perhepuistovaihtoehdon maisemasuunnitelma. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

Valmiissa osayleiskaavassa puiston aluetta koskevat seuraavat merkinnät:

- **Kaupunkipuistoksi varattu lähivirkistysalue perhepuistoa varten (VLK-4)**
- **Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue (VU)**
- **Erityisalue, joka alueella sijaitsevan kaatopaikan kunnostuksen jälkeen asemakaavoitetaan virkistysalueeksi (E/V-2)**

Osayleiskaavavaiheen nimityksestä Iidesjärven perhepuisto on sittemmin luovuttu, eikä aluetta enää käsitellä laajana toiminnallisena teemapuistona. Toiminnallisuuden sijaan tärkeäksi on nostettu puiston luontopainotteisuus.

Kuva 6. Ote Kantakaupungin yleiskaava 2040 -kartasta Tampereen karttapalvelusta.

Kuva 7. Valmisteilla olevan luonnonsuojelualan rajausluonnos. Luonnonsuojelualan rajaus ei vahvistu kaavatyössä. Lähde: Tampereen kaupunki / Ympäristönsuojelu.

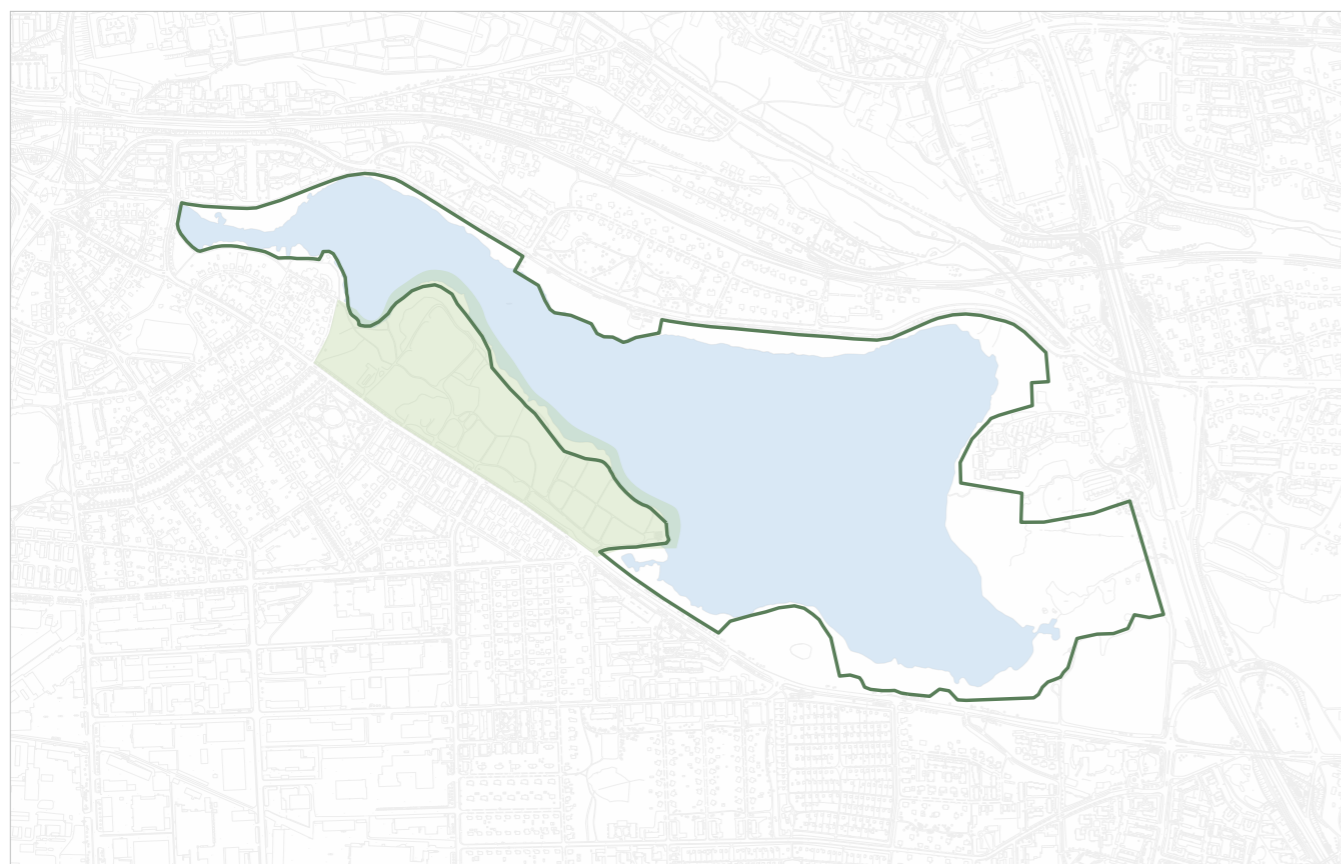
Yleiskaava

Osayleiskaavan lisäksi Iidesjärvenpuistoa koskee voimassa oleva yleiskaava Kantakaupungin yleiskaava 2040. Kaupunginvaltuusto hyväksyi yleiskaavan 15.5.2017 ja se kuulutettiin voimaan 20.1.2020.

Yleiskaavassa puisto on osoitettu osaksi **Keskuspuistoverkoston**. Lisäksi laajempi Iidesjärven ympäristö on osoitettu yleiskaavassa merkinnällä **Ohjeellinen keskuspuistoverkoston kehittämistarve-alue**.

Varsinainen Iidesjärvenpuistoa kuvaava merkintä on **Erikoispuisto**: "Alueita ylläpidetään ja kehitetään omista lähtökohdistaan seudullisesti merkittävänä virkistyspalveluiden, tapahtumien, matkailun ja vapaa-ajan alueina. Tarkemman suunnittelun yhteydessä tulee ottaa huomioon erikoispuistojen hyvä saavutettavuus ja esteettömyys sekä olemassa olevat ominaispiirteet ja arvot."

Kaavaan on tehty muutosehdotus valtuustokaudella 2017-2021, jossa perhepuiston sijaan käytetään nimeä Iidesjärven luontopainotteen puistokokonaisuus.

Luonnonsuojelualue

Yleiskaavassa suunnitelma-alueita koskee edellisten lisäksi merkintä **Luonnonsuojelualue tai -kohde**.

Iidesjärvi on Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde ja valmisteilla luonnonsuojelulain 47 §:n mukaisesti rauhoitettavaksi. Se on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi ja se kuuluu valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan. Valmisteilla oleva luonnonsuojelualue koskee Iidesjärveä ja sen ranta-alueita. Luonnonsuojelualueen valmistelu on vielä kesken, mutta työn tavoitteet on jo otettu huomioon puiston suunnittelussa. Merkintä ei koske koko Iidesjärvenpuistoa, ainoastaan rantavyöhykettä, jossa esiintyy mm. EU-direktiivilajit viitasammakko ja täplälampikorento.

Kaatopaikka

lidesjärvenpuistoa koskevissa kaavoissa ja strategioissa tärkeänä tavoitteena nousee esiin vanhan kaatopaikan kunnostus ja alueen muuttaminen virkistyskäyttöön. lidesjärvenpuiston alueella sijainnut Nekalan kaatopaikka oli käytössä vuosina 1929– 1958. Vanhalta kaatopaikalta tulevien suotovesien on todettu edelleen lisäävän lidesjärven ravinnekuormaa ja rehevyyttä, sisältävän laatuunormit ylittäviä määriä arseenia, kadmiumia, kuparia, kobolttia, kromia, lyijyä, nikkeliä, sinkkiä ja vanadiinia.

Yleiskaavassa asia on nostettu esiin merkinnällä **Puhdistettava/kunnostettava alue** (saa): "Alueen pilaantuneisuus tulee selvittää ja kunnostaa käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla."

Lisäksi rantavyöhykkeellä, luonnonsuojelualueen rajan sisäpuolella, on määräys **Saastunut maa-alue** (saa-2). Merkintä on siirtynyt sellaisenaan lidesjärven osayleiskaavasta.

Sekä yleis- että osayleiskaavassa ohjeistetaan, että alueen maaperän pilaantuneisuus on selvitettävä ja alue on kunnostettava sen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla.

Tämän yleissuunnitelman kanssa samanaikaisesti on ollut käynnissä kaatopaikan kunnostuksen yleissuunnitelma. 8 hehtaarin laajuisen kaatopaikka-alueen lisäksi alueen reunoilta on löytynyt öljyisen jätteen alueita sekä seka-

Kuva 8. Ilmakuva vuodelta 1956, jolloin kaatopaikka oli vielä toiminnassa ja muu puistoalue viljelykäytössä. Tampereen karttapalvelu.

Kuva 9. Kansallisen kaupunkipuiston rajausta Tampereen kaupunki.

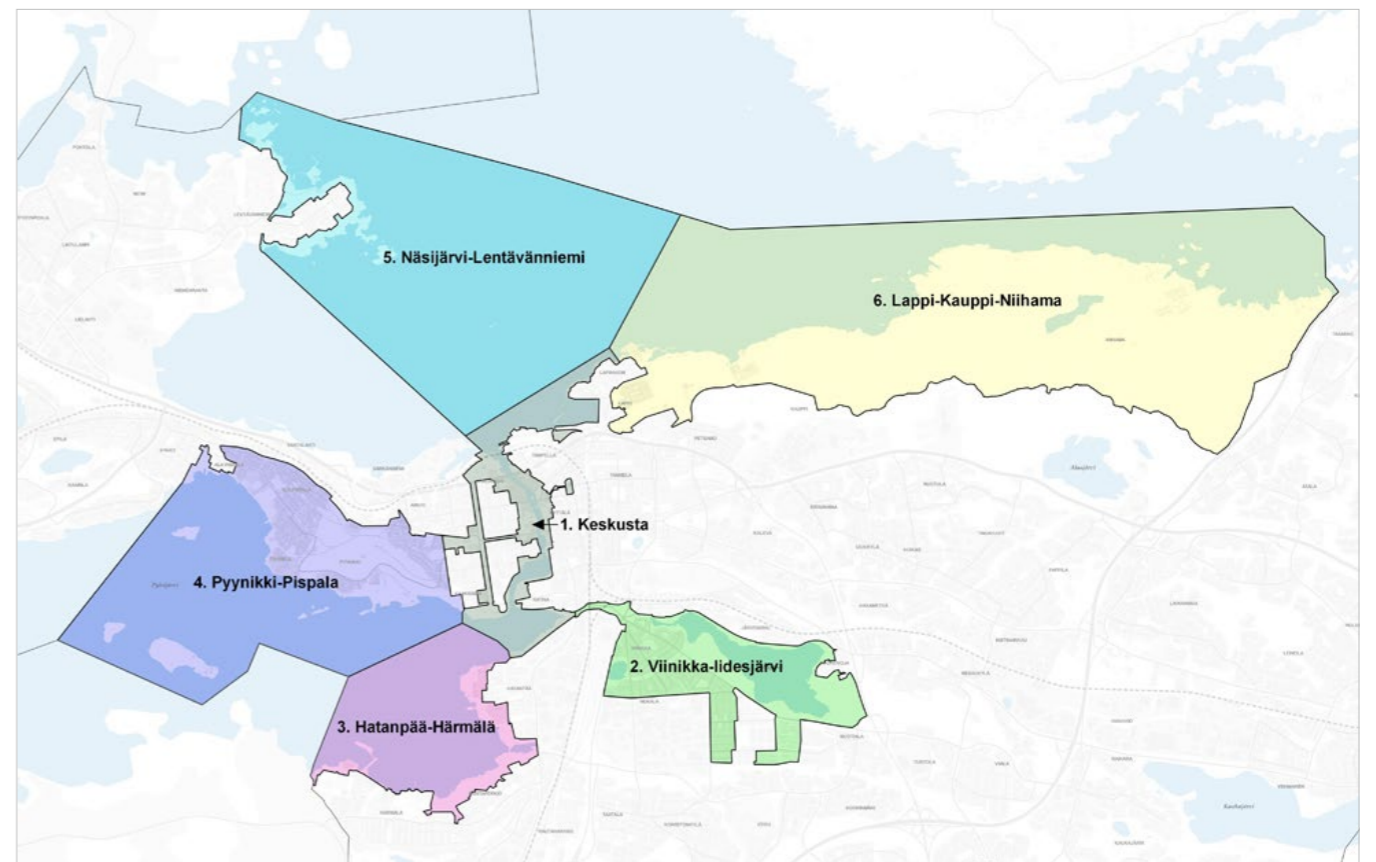
Viinikka-lidesjärven osa-alue

lidesjärvenpuisto sijoittuu suunnitellun Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueelle. Kansallisen kaupunkipuiston kuudesta osa-alueesta lidesjärvenpuisto kuuluu Viinikka-lidesjärven osa-alueeseen.

"Tampereen kansalliseksi kaupunkipuistoksi rajattu alue perustuu Tampereen tarinaan historiallisena teollisuuskaupunkina järvien ja harjujen maiseman solmukohdassa. Alueen erityispiirteitä ovat tunnusomainen ja tunnistettava maisema sekä teollisuushistoria ja kaupunkirakenteen ajallinen kerroksellisuus. Keskeisenä osana kansallisen kaupunkipuiston toteutusta ovat monimuotoiset ja laajat luontoalueet sekä monipuoliset virkistyspalvelut. Laajuudeltaan kokonaisuus on 3 665 hehtaaria."

Pormestariohjelma 2021-2025

Tampereen pormestariohjelmassa 2021-2025 nostettiin esiin lidesjärvenpuisto, sen "säilyttäminen luonnontilaisena". Taustalla on valtuustoaloite, jonka mukaan puisto tulisi ottaa mukaan luonnonsuojelualueeseen. ELY-keskuksen kanta on, ettei koko alue ole luonnonsuojelulain mukainen alue mm. voimakkaasti rakennettujen osa-alueiden sekä vanhan kaatopaikan vuoksi. Kirjauksen tavoitteena on pitää luontolähtökohta mukana suunnittelussa, ei kirjaimellinen luonnontilaisuus.

3 NYKYTILA

Sijainti ja liittyminen ympäristöön

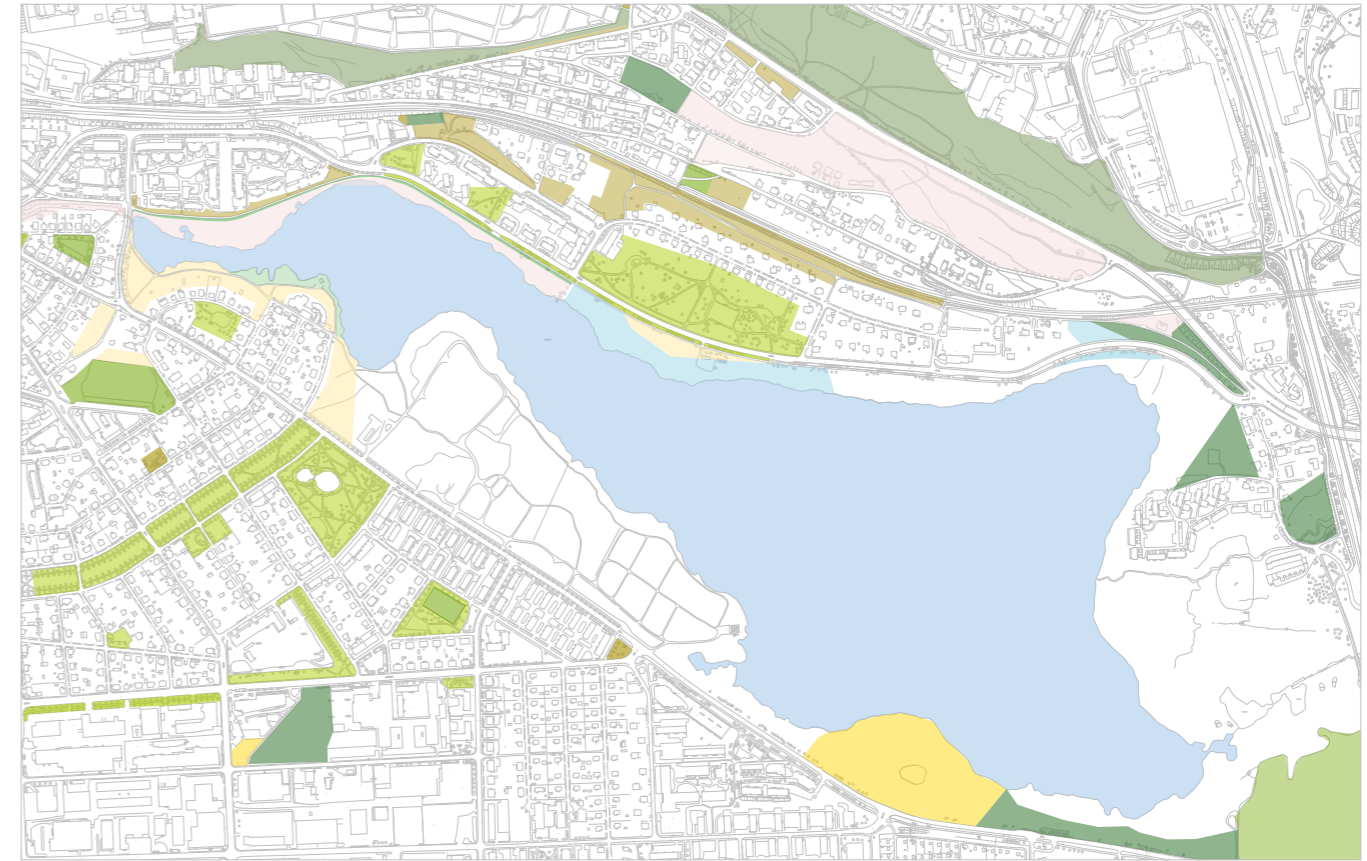
lidesjärvenpuisto sijaitsee Nekalan kaupunginosan pohjoisosassa. Nekala on pääasiassa 1930- ja 1940-luvulla rakentunut omakoti- ja pienkerrostaloalue. Nekalan ja viereisen Viinikan kaupunginosien pientaloalueet on määritelty valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY). lidesjärvenpuiston reunassa, Nekalantien varressa, rakennuskanta on kaksikerroksisia pienkerrostaloja.

lidesjärvenpuiston ympäristössä on useita rakennettuja puistoalueita. Puiston pohjoisosaan liittyy Nekalan ja Viinikan kaupunginosia jakava esplanadimainen Viinikanpuisto, joka on syntynyt 1910-luvulla asemakaavoituksen tuloksena. Viinikanpuiston ja Nekalantien kulmaan sijoittuu toinen puistoalue, Lampipuisto, joka on syntynyt kostealle ja rakentamiseen huonosti sopivalle alueelle 1950-luvulla. Lampipuiston keskellä sijaitsevaa lampea kehystävät nurmialueet, tiheä käytäväverkosto ja suuret puut. Puiston reunassa on pieni leikkipaikka. Etelämmäs Nekalaan sijoittuu toiminnallinen Riihipuisto, jossa on myös Riihitien kenttä. Riihipuisto on rakennettu 1960-luvulla ajan suunnittelullisen tai kaupunkikuvallisen näkemyksen mukaan.

Kaupunginosan rakennettujen puistojen lisäksi lidesjärvenpuisto liittyy järveä kiertäviin viher- ja virkistysalueisiin. Puistosta kaakkoon sijoittuvat ranta-alueet ovat erityisen tärkeitä linnustolle sekä virkistysmielessä linnuston tarkkailuun. Järven itäiseen poukamaan sijoittuu lidesjärven lintutorni. Puiston vastarannalle sijoittuu lidesjärven matonpesu-

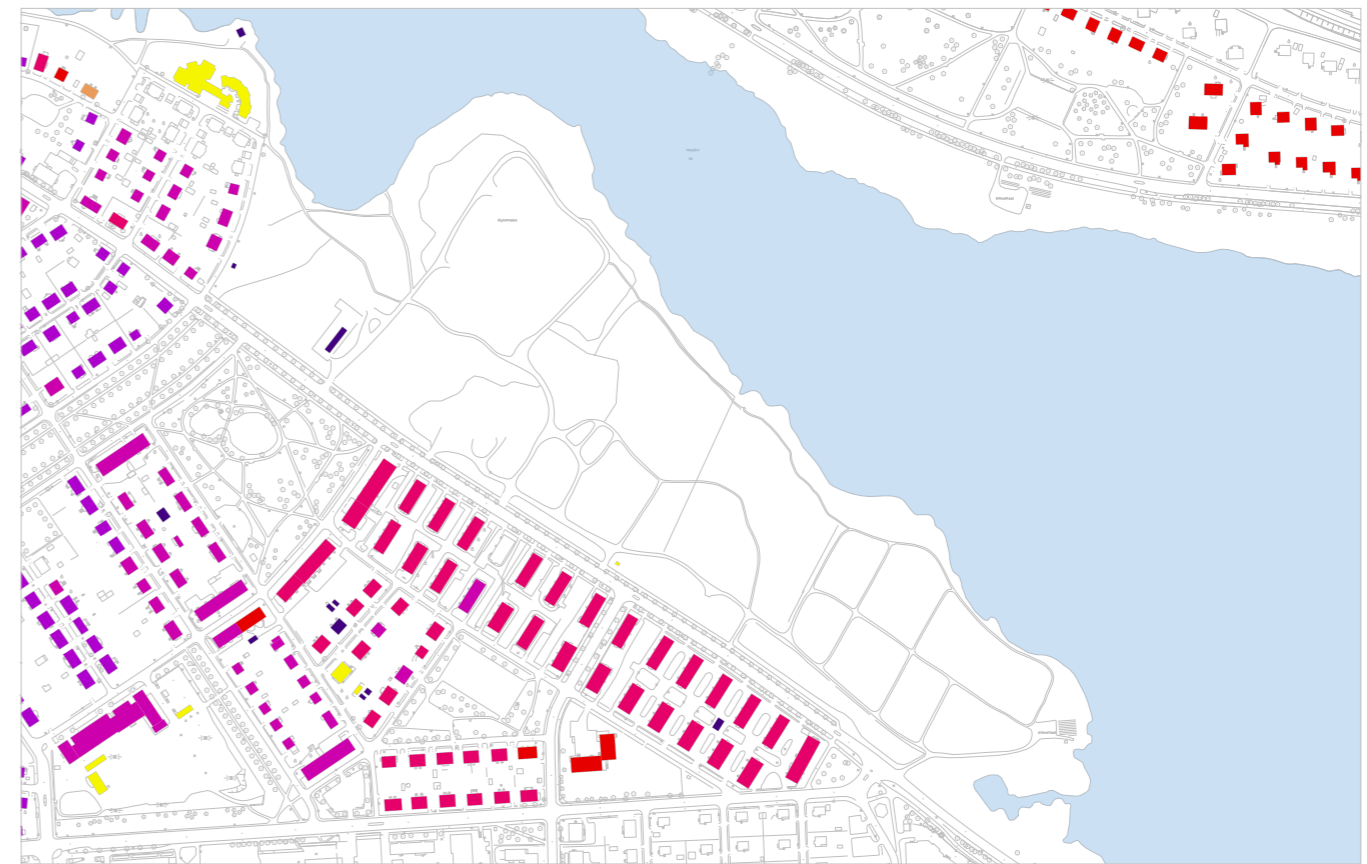
Kuva 10. lidesjärven ympäristön asemakaavoitetut viheralueet kunnossapitoluokittain. Lähde: Paikkatietoikkuna.

- R2 Toimintaviheralue
- R3 Käyttöviheralue
- R4 Suoja- ja vaihtumisviheralue
- A1 Arvoniitty
- A3 Maisemaniitty
- M2 Lähimetsä
- M4 Suojametsä
- S Suojelualueet
- Muut suojellut alueet

Kuva 11. Ympäröivä kaupunkirakenne rakennusvuosikymmenten mukaan. Lähde: Tampereen karttapalvelu.

- 1900-1910
- 1910-1920
- 1920-1930
- 1930-1940
- 1940-1950
- 1950-1960
- 1960-1970
- 1970-1980
- 1980-1990
- 1990-2000
- 2000-

VARASTOALUE JA RAKENNUS

KAATOPAIKKA

VARIKKO

VILJELY-PALSTAT

VANHA TAIMISTO

MATONPESUPAIKKA

Kuva 12. Puiston nykytila kantakartan, ilmakuvien, mittauksen ja maastohavaintojen mukaan. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

Alueen nykytilan identiteetti

lidesjärvenpuiston nykytilan identiteetti muodostuu sitä ympäröivän kaupunginosan luomista raameista sekä virkistysalueen maisemallisista elementeistä. Identiteetin vahvin tekijä on puistoa reunustava lidesjärvi. Järvi on perusluonteeltaan rehevä järvi, jonka tilaa leimaa leväkukinnat, happikato ja samentuminen. Järvi ei ole uintikelpoinen, ja veden laatu on heikko.

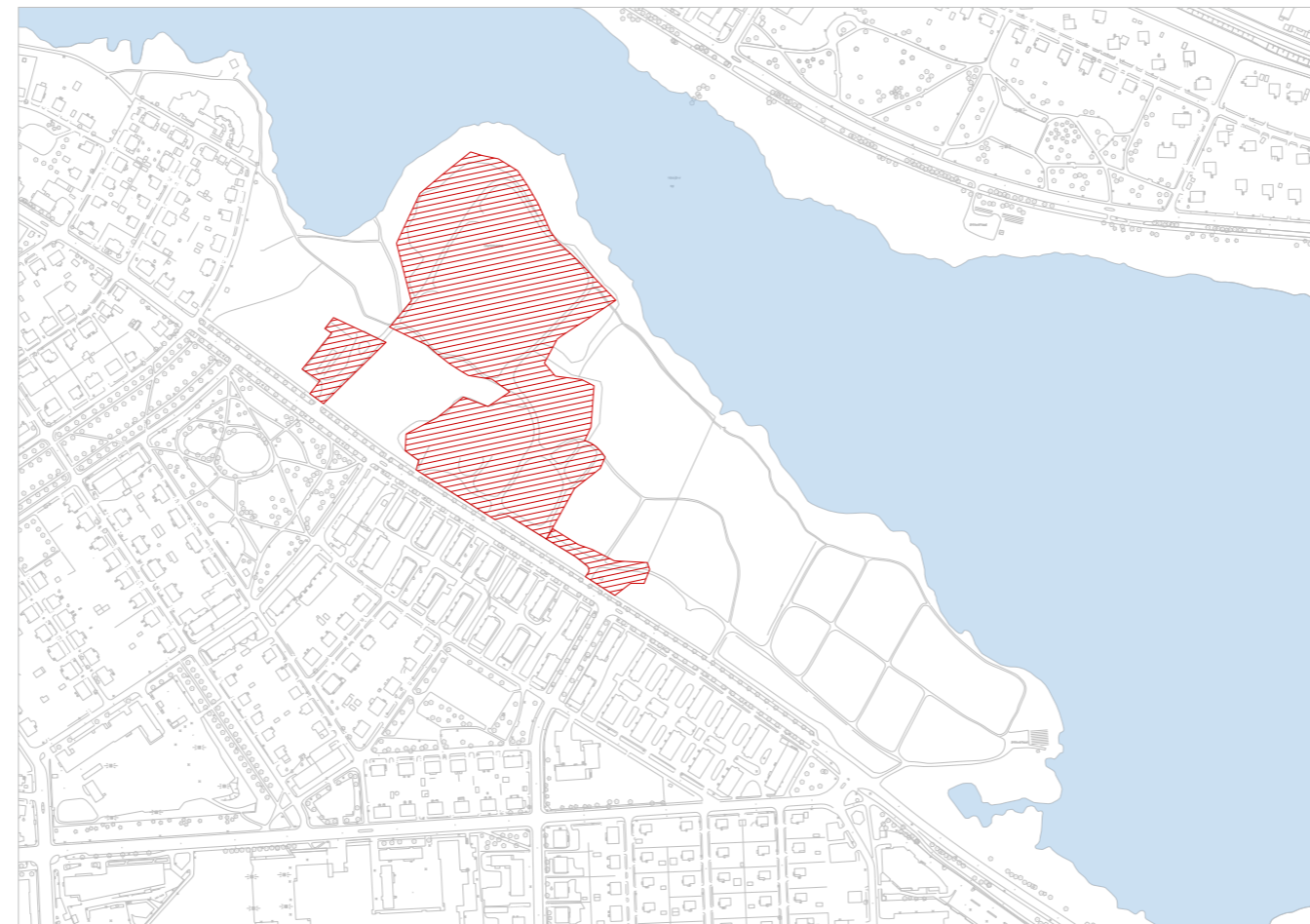
Järveä ympäröivät virkistysalueet ovat paikoin hyvin kapeita ympäröivien liikennealueiden sijoituessa paikoin aivan järven rantaan. lidesjärvenpuisto on tästä poikkeus; matkaa järven ja Nekalantien välillä on puiston kohdalla jopa 330 metriä. Koko puistoalueen pinta-ala on noin 20 hehtaaria.

lidesjärvenpuiston ympäristö mielletään asukkaiden ja muiden alueen käyttäjien keskuudessa arvokkaana ja houkuttelevana luontokohteena. Mielikuvien ja todellisuuden välillä voidaan havaita ristiriitaisuutta, sillä suuri osa puistosta on nykyisin varattu erilaiseen varastointiin ja liikennöintiin virkistys- tai luontokokemusten sijaan. Alueella esiintyviä luontoarvoja on käsitelty seuraavalla aukeamalla.

Nykytilassa puistosta löytyy maa-ainesten varastointipaikka (vanhan kaatopaikan alueella), kaupungin maarakennustöiden varikko ja varastointialue, huoltorakennus, kaupungin vanha taimisto, josta kaupungin viheralueet ovat ennen saaneet puuntaimensa, sekä matonpesupaikka ja viljelypalsta-alue.

Alue on jäänyt vähäiselle hoidolle, ja kasvillisuus on ottanut enenevässä määrin valtaa myös ihmisen muokkaamista alueista. Esimerkiksi vanhan kaatopaikan alueelle on kylväytynyt laajoja esiintymiä jättipalsamia, joka on voimakkaasti leviävä haitallinen vieraslaji.

Alueen villiintynyt kasvillisuus nähdään myös osana nykytilan identiteettiä. Villiintyminen ja vieraslajit ovat kuitenkin pitkällä tähtäimellä ongelma, johon on puututtava, jos alue halutaan turvalliseen ja terveelliseen virkistyskäyttöön.

LÄHTÖTJETOTYÖPAJA

Asukkaita ja yhdistyksiä osallistanut suunnittelutyön alussa pidetty lähtötyöpaja toi hyvin esiin alueen käyttäjien näkemyksiä alueesta. Säilytettäviksi asioiksi nousivat luontoarvoihin ja luonnontuntuun liittyvät asiat, mm. monipuoliset biotoopit, niityt, lahoppuut, rannan tiheiköt ja vanhan taimiston puusto.

Toisaalta asukkaat toivoivat runsaasti myös alueen kehittämistä toiminnallisemmaksi ja virkistyskäyttöön. Toivottuina toimintoina nousivat mm. seikkailuhenkinen leikkipaikka, tulentekopaikka ehkäisemään luvattomia nuotioita, koirapuisto, luonto-oppiminen, opastettu luontopolku sekä pitkospuut. Yleisesti nähtiin, että Nekalantien läheisyydessä voidaan tehdä enemmän muutoksia sekä hyödyntää nykyisinkin rakennettuja alueita toimintojen sijoittumiselle. Alueelle toivottiin lisäksi siisteyden ja turvallisuuden lisäämistä.

Kuva 13. Kartalla alueet, jotka ovat tällä hetkellä virkistyskäytön ulkopuolella, esim. aidattua varikkoaluetta tai raskaalla ajoneuvokalustolla päivittäisessä käytössä.

*Kuva 14. Vanhan kaato-
paikan kasvillisuus on
kerroksellista. Mukana on
myös runsaasti vieraslajeja.*

*Kuva 15. Puistossa on
runsaasti ajoneuvokäytössä
olevia alueita.*

*Kuva 16. Puistossa on vain
vähän rantaanpääsypaik-
koja.*

*Kuva 17. Vanhan taimiston
alue on niittyvaltaista ja
monet käyttävät ovat nurmet-
tuneita. Puusto on monila-
jista.*

Luontoarvot

Valtaosa puiston luontoarvoista liittyy viereiseen lidesjärveen. Rantavyöhykkeellä, joka on osa luonnonsuojelualueeksi valmisteltavaa aluetta, esiintyvät muun muassa EU-direktiivilajit viitasammakko ja täplälampikorento. Järvi rantoi- neen on myös maakunnallisesti arvokas lintu- alue sekä arvokas lepakkoalue. Lepakkoalue ulottuu myös puiston maaosiin. (Ramboll, 2021)

Puiston maa-alueella merkittävimmät luon- toarvot ovat erityisen tärkeät lintukohteet. Puiston luoteisosassa on linnustollisesti arvokas metsikkö, jossa on tavattu uhanalaista, suojel- tavaa valkoselkätikkää, sekä useana vuotena myös pikkutikkää. Kaatopaikan kaakkoispuo- linen rantavyöhyke sekä vanhan taimiston alue on tunnistettu naurulokkien kolonia-alueiksi. Vanhan taimiston alue on erityisen tärkeä muuton aikainen alue. Lintualueiden lisäksi puiston keskiosasta löytyy pienialaisia kohteita, jotka on määritelty erittäin arvokkaiksi hyön- teiskohteiksi. Uhanalaista mäkihiilikoita ei puis- tossa ole esiintynyt. (Ramboll, 2021)

lidesjärven eteläpuolella on liito-oravalle sovel- tuvaa elinympäristöä. Uusimmassa selvityk- sessä ei havaittu liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Selvitysalueelta havaittiin kolme papanapuuta. (Sitowise, 2024) Liito- oravan ydinalueeksi on määritelty metsikkö kaatopaikan länsipuolella (Sitowise, 2022). Suunnitelmassa on huomioitu tuoreimman selvityksen lisäksi myös Laji.fi kerätyt havainnot.

MONIMUOTOISUUSARVIO

lidesjärvenpuiston monimuotoi- suusarvio -raportti (Ramboll, 2021) laadittiin yleissuunnitelmatyön ai- kana. Raportissa arvioitiin alueen nykytilan sekä suunnitelmarat- kaisujen monimuotoisuutta eng- lantilaisella *Biodiversity Metric 3.0* -laskentatyökalulla, jossa elinym- päristökuviot pisteytetään laatukri- teerien avulla. Puistosuunnitelmaa arvioitiin sen luonnosvaiheessa, ja monimuotoisuusarvion nostamat parannusehdotukset otettiin huo- mioon lopullisen yleissuunnitel- man laatimisessa.

Kasvistollisesti puistossa ei esiinny uhanalaisia lajeja tai kasvillisuustyypppejä. Alueen kasvilli- suus- ja luontotyyppiselvityksessä (Sitowise, 2020) on nostettu avoimet niitty-ympäristöt ja lidesjärven luontaisen rantakasvillisuuden vyöhykkeet huomionarvoisiksi kohteiksi. lides- järvenpuiston monimuotoisuusarvion (Ramboll, 2021) mukaan puiston nykytilan 25:stä eri elin- ympäristöstä rantaelin ympäristöt sekä yksi metsäkuvio saivat monimuotoisuuden laatu- arvosanakseen hyvä (good), muut elinympäris- töistä olivat laadultaan keskinkertaisia (mode- rate) tai heikkoja (poor).

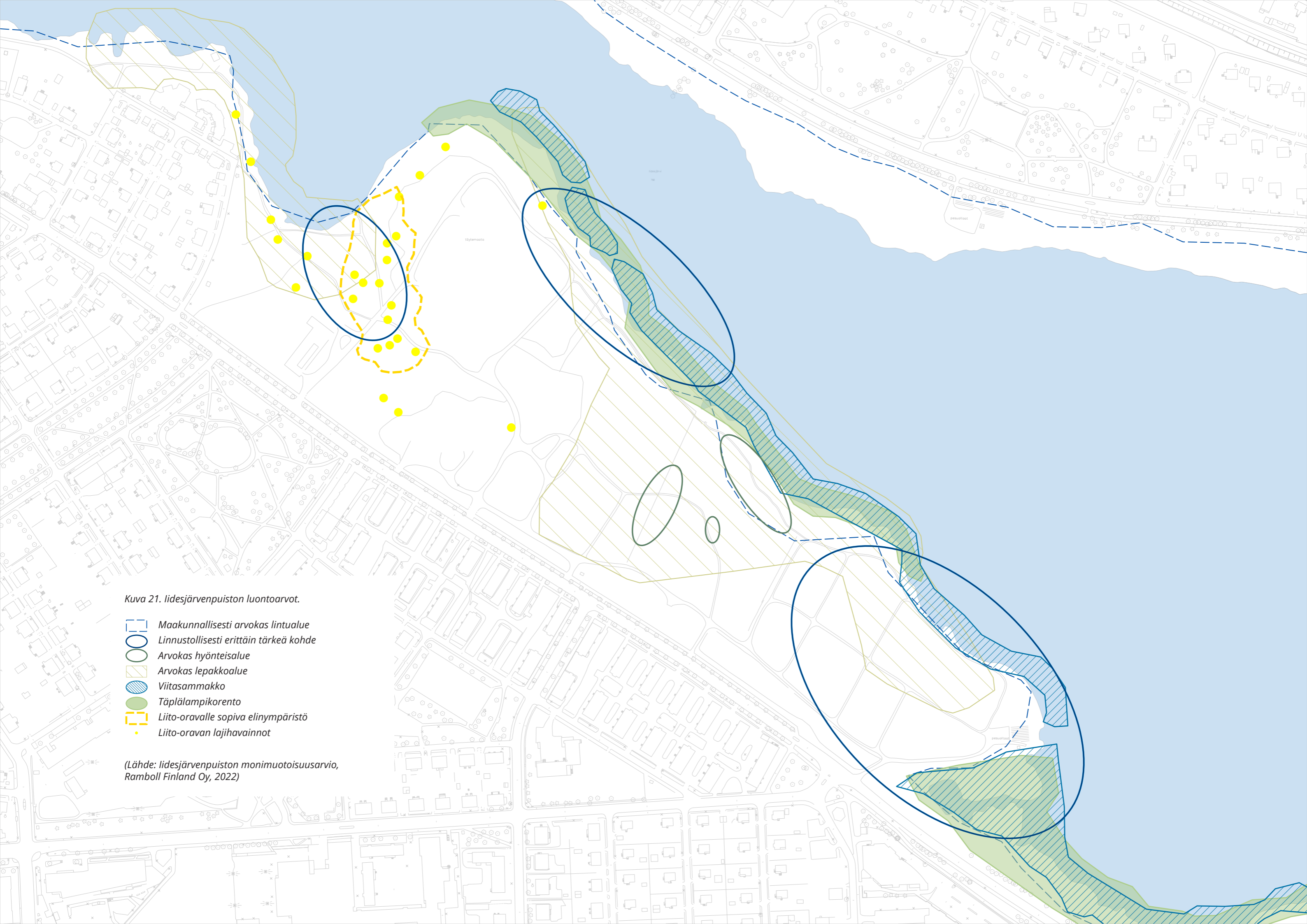
Luontoarvoja uhkaa nykytilanteessa runsas vieraslajien määrä. Koko lidesjärven alueen kasvillisuudessa on huomattavasti leviämään päässeitä haitallisia vieraslajeja, enimmäk- seen ruohovartisia kasveja. lidesjärvenpuiston merkittävimmät vieraslajiesiintymät löytyvät vanhan kaatopaikan alueelta, jossa erityisesti jättipalsami muodostaa monin paikoin laajoja yhtenäisiä kasvustoja.

Kuva 18. Näkymä lides- järvelle rantapolulta.

Kuva 19. Vanhan taimiston alue on nykytilassa korkeaa heinikköä ja tiiviisti istutettuja puurivejä.

Kuvat 20. lidesjärvenpuiston rantavyöhykkeellä on myös nuorta pioneeripuustoa kasvavia osuuksia.

Kuva 21. lidesjärvenpuiston luontoarvot.

- Maakunnallisesti arvokas lintualue
- Linnustollisesti erittäin tärkeä kohde
- Arvokas hyönteisalue
- Arvokas lepakkoalue
- Viitasammakko
- Täplälampikorento
- Liito-oravalle sopiva elinympäristö
- Liito-oravan lajihavainnot

(Lähde: lidesjärvenpuiston monimuotoisuusarvio, Ramboll Finland Oy, 2022)

4 SUUNNITELMA

Suunnittelun tavoitteet

Iidesjärvenpuiston yleissuunnittelun käynnistäminen on liittynyt tahtoon parantaa viheralueen nykytilaa. Suunnittelun tavoitteiksi määriteltiin työn alussa luoda houkutteleva ja vetovoimainen identiteetti puistolle vahvistaen alueen luontopainotteisuutta. Suunnittelun lähtökohtina ovat olleet alueen luontoarvot sekä toiminnallisten alueiden kehittäminen. Toimintoja kehitetään luontolähtökohdista eri käyttäjäryhmiä ajatellen.

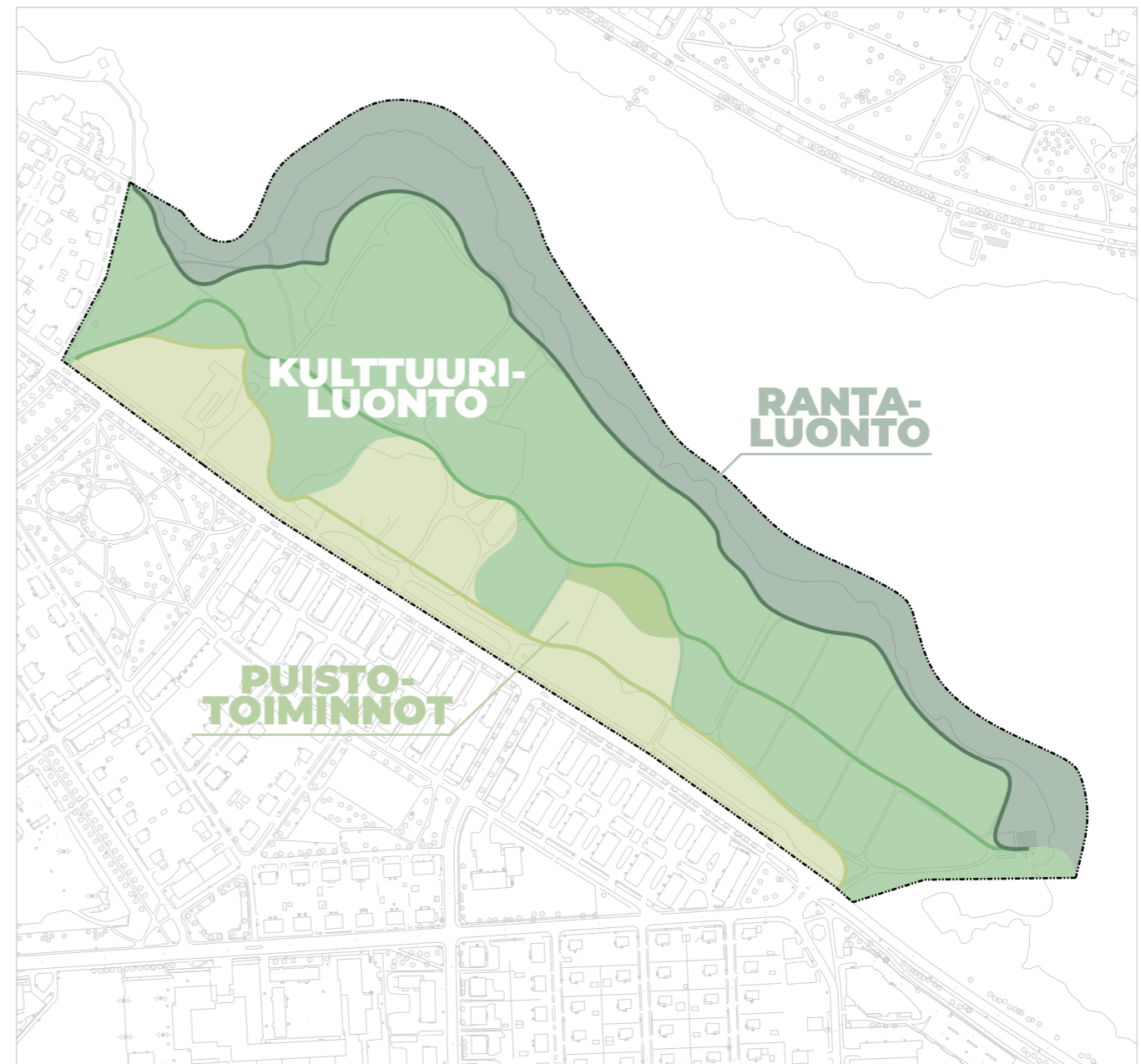
Alueelle suunnitellaan uusi laaja leikkipaikka. Lisäksi alueella säilytetään viljelymahdollisuus sekä lisätään koira-aitaus. Varsinaisia pelikenttiä alueelle ei sijoiteta, vaan tavoitteena ovat monipuolisesti käytettävät oleskelunurmet. Suunnittelussa on tutkittu myös valtuustoaloitteen pohjalta ”kirsikkapuiston” sijoittamista alueelle. Tärkeänä suunnittelutehtävänä on pidetty lisäksi Iidesjärveä kiertävän kevyenliikenteen reitin sovittamista puiston sisällä sekä yhteydet muuhun kaupunkiin.

Suunnittelun tavoitteena on ollut säilyttää alueen puustoinen kehys, mutta uudistaa kuluutta maastoa ja kasvillisuutta tarpeellisilta ja välttämättömiltä osin. Lisäksi kaatopaikan alueen maisemoinnin maisema-arkkitehtoninen ilme on esitetty.

Luontoselvitysten ja arvioiden myötä tärkeäksi lähtökohdaksi nousi suunnittelun aikana erityisesti rantavyöhykkeen luontoarvojen säilyttäminen. Myös muut luontoarvot on otettu huomioon toimintojen määrittelyssä ja sijoittelussa.

Alueen monia alueita on tarkoitus kunnostaa ja muuttaa puistosuunnitelman ratkaisusta huolimatta. Näitä toimia ovat ainakin kaatopaikan kunnostus ja pilaantuneiden maiden käsittely, kaupungin varikkotoimintojen siirtäminen toisaalle, vanhan huoltorakennuksen purku ja haitallisten vieraslajien perusteellinen poistaminen.

Koska puiston suunnittelun yhtenä lähtökohdina on ollut säilyttää viheralueen nykytilaa, on uusien toimintojen sijoittelussa pyritty hyödyntämään ensisijaisesti edellä mainitut, joka tapauksessa muuttuvat alueet.

Kuva 22. Suunnittelualue on jaoteltu erityyppisiin vyöhykkeisiin luontolähtökohdista.

Kuva 23.. Iidesjärvenpuiston muuttuvat alueet.

 Puistosuunnittelusta riippumattomat muutokset

- kaatopaikan kunnostus
- pilaantuneiden maiden kunnostus
- huoltorakennuksen poistuminen
- varikkoalueen poistuminen

 Toiminnalliset muutokset 1,9 ha

- lintutorni
- koira-aitaus
- leikki- ja toiminta-alue
- uudet käytävyyhteet

 Säilyvä toiminto tai alue, jota kunnostetaan 8,9 ha

- nykyiset reitit
- vanha taimisto
- viljelypalstojen reunat
- p-alue
- kukkiva puusto reuna-alueineen

 Säilyvä alue 7,1 ha

Kuva 24. Suunnitelman konsepti.

Konsepti

Suunnitelma-alueen lähtökohtien, nykytilan analyysin sekä suunnittelutavotteiden pohjalta luotiin oheinen konseptikaavio. Konsepti osoittaa toimintojen likimääräisen sijoittumisen ja laajuuden, reitistön ja sen hierarkian sekä tilalliset lähtökohdat mm. avoimena pidettävien näkymien muodossa.

Kuvat 25.-32. Suunnittelun aikaisia ideakuvia.

Kuvat 33. Yleissuunnittelun pohjana olevat reunaehdot. Karttaesityksen pohjalla vuoden 2022 ilmakuva.

IIDESJÄRVEN LUONNONSUOJELUALUE

Iidesjärvi on Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde ja valmisteilla luonnonsuojelulain 47 §:n mukaisesti rauhoitettavaksi. Se on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi ja se kuuluu valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan. Valmisteilla oleva luonnonsuojelualue koskee Iidesjärveä ja sen ranta-alueita. Luonnonsuojelualan valmistelu on vielä kesken, mutta työn tavoitteet on jo otettu huomioon puiston suunnittelussa. Merkintä ei koske koko Iidesjärvenpuistoa, ainoastaan rantavyöhykettä, jossa esiintyy mm. EU-direktiivilajit viitasammakko ja täplälampikorento. Luonnonsuojelualan rajaus ei vahvistu kaavatyössä.

DIREKTIIVILAJIT

TLK Rantavyöhykkeellä, joka on osa luonnonsuojelualueeksi valmistettavaa aluetta, esiintyvät muun muassa EU-direktiivilajit viitasammakko (VS) ja täplälampikorento (TLK). (Ramboll, 2021)

LIITO-ORAVAHAVAINNOT

Iidesjärven eteläpuolella on liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä. Uusimmassa selvityksessä ei havaittu liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Selvitysalueelta havaittiin kolme papanapuuta. (Sitowise, 2024) Liito-oravan ydinalue on merkitty karttaan katkoviivalla. Kartalla on tuoreimman selvityksen lisäksi myös laji.fi kerätyt havainnot.

ARVOKAS LINNUSTOALUE

Järvi rantoineen on maakunnallisesti arvokas lintualue. Puiston maa-alueella merkittävimmät luontoarvot ovat erityisen tärkeitä lintukohteet. Puiston luoteisosassa on linnustollisesti arvokas metsikkö, jossa on tavattu uhanalaista, suojeltavaa valkoselkätikkää, sekä useana vuotena myös pikkutikkää. Kaatopaikan kaakkoispuolinen rantavyöhyke sekä vanhan taimiston alue on tunnistettu naurulokkien kolonia-alueiksi. Vanhan taimiston alue on erityisen tärkeä muuton aikainen alue. (Ramboll, 2021)

ARVOKAS HYÖNTEISALUE

Puiston keskiosasta löytyy pienialaisia kohteita, jotka on määritelty erittäin arvokkaiksi hyönteiskohteiksi. Uhanalaista mäkihilikoita ei puistossa ole esiintynyt. (Ramboll, 2021)

ARVOKAS LEPAKKOALUE

Järvi rantoineen on arvokas lepakkoalue. Lepakkoalue ulottuu myös puiston maaosiin. (Ramboll, 2021)

KAATOPAIKAN KUNNOSTUS JA PILAANTUNEIDEN MAIDEN KÄSITTELY

Iidesjärvenpuiston alueella sijainnut Nekalan kaatopaikka oli käytössä vuosina 1929-1958. Vanhalta kaatopaikalta tulevien suotovesien on todettu edelleen lisäävän Iidesjärven ravinnekuormaa ja rehevyyttä.

PIMA Tämän yleissuunnitelman kanssa samanaikaisesti on ollut käynnissä kaatopaikan kunnostuksen yleissuunnitelma. 8 hehtaarin laajuinen kaatopaikka-alue on kokonaan pilaantunutta maata (PIMA). Lisäksi alueen reunoilta on löytynyt öljyisen jätteen alue (ÖJ) sekä sekalainen rakennusjätealue, joka luokitellaan pilaantuneeksi maaksi. (Sitowise, 2022)

ÖJ Kunnostuksen laajuus on esitetty katkoviivalla. Toteutuksessa on päädytty vaihtoehtoon, jossa rantaluiska kevennetään ja alue peitetään. (Sitowise, 2022)

KASVILLISUUS

Kasvistollisesti puistossa ei esiinny uhanalaisia lajeja tai kasvillisuustyppejä. Alueen kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä (Sitowise, 2020) on nostettu avoimet niitty-ympäristöt ja Iidesjärven luontaisen rantakasvillisuuden vyöhykkeet huomionarvoiksi kohteiksi. Iidesjärvenpuiston monimuotoisuusarvion (Ramboll, 2021) mukaan puiston nykytilan 25:stä eri elinympäristöstä rantaelinympäristöt sekä yksi metsäkuvio saivat monimuotoisuuden laatuarvosanakseen hyvää (good), muut elinympäristöistä olivat laadultaan keskinkertaisia (moderate) tai heikkoja (poor).

VIERASLAJIT

Luontoarvoja uhkaa nykytilanteessa runsas vieraslajien määrä. Koko Iidesjärven alueen kasvillisuudessa on huomattavasti leviämään päässeitä haitallisia vieraslajeja, enimmäkseen ruohovartisia kasveja. Iidesjärvenpuiston merkittävimmät vieraslajiesiintymät löytyvät vanhan kaatopaikan alueelta, jossa erityisesti jättipalsami muodostaa monin paikoin laajoja kasvustoja. (Ramboll, 2021)

POISTUVAT TOIMINNOT

Alueella tapahtuvia lähitulevaisuuden muutoksia ovat kaatopaikan kunnostuksen, pilaantuneiden maiden käsittelyn ja vieraslajien poiston lisäksi kaupungin varikkotoimintojen siirtäminen toisaalle sekä vanhan huoltorakennuksen purku.

Nämä toimet tehdään yleissuunnitelmasta huolimatta. Koska puiston suunnittelun yhtenä lähtökohdina on ollut säilyttää viheralueen nykytilaa, on uusien toimintojen sijoittelussa pyritty hyödyntämään ensisijaisesti näitä alueita, jotka joka tapauksessa muuttuvat.

200 m

IIDESJÄRVENPUISTO

YLEISSUUNNITELMAN
REUNAEHDOT
1:2000 (A2)

maisema-arkkitehtitoimisto
NÄKYMÄ Oy

Mechelininkatu 34 B, 00260 Helsinki, p. 09-822 717 27

Yleissuunnitelmassa on esitetty muutosalueille sijoittuvat toimenpiteet. Muutosalueiden ulkopuoliset alueet säilyvät.

- MUUTOSALUEELLA SÄILYVÄ PUUSTO, sijainti likimääräinen
- ISTUTETTAVA PUU, käytetään paikalle ominaisia lajeja
- ISTUTETTAVA KUKKIVA PIENPUU, käytetään kotimaisia lajeja kuten pihlaja, omenapuu ja tuomi
- ISTUTETTAVA PENSASALUE
- TAIMISTON alueelta harvennetaan kasvillisuutta säilyvien puiden kasvuolosuhteiden parantamiseksi
- UUSI NIITTY, kunnostettavia alueita kylvetään erilaisiksi niityiksi
- UUSI NURMI, toiminnallisten alueiden ympärille tehdään käyttönurmea oleskeluun ja pelailuun
- HOIDETTAVA NURMIALUE, nykyinen nurmialue, oleskelukäyttöön matalana hoidettuna
- UUSI TOIMINNALLINEN ALUE, puistoon sijoitetaan luontoteemaisia leikki- ja kuntoilupaikkoja sekä koira-aitaus
- KEHITETTÄVÄ NYKYINEN TAUKOPIAIKKA, oleskelupaikan kalusteet ja pinnat uusitaan
- KEHITETTÄVÄ NYKYINEN KÄYTÄVÄ / POLKU, käytäväverkostoa parannetaan nykyisiä reittejä hyödyntäen
- UUSI KÄYTÄVÄ, uudet käytävät täydentävät nykyistä reittiverkostoa
- UUSI PYSÄKÖINTIALUE
- UUSI LINTUTORNI, lintutorni suunnitellaan esteettömäksi
- UUDET PUUTASOT, rantareitin kosteisiin kohtiin tehdään pitkospuumaiset puutasot
- UUSI RISTEYSAIHE LUONNONMATERIAALEISTA, leveisiin risteyskohtiin asetellaan puunrunkoja ja kiviä teosmaisiksi lahopuutarhoiksi
- SÄILYVÄT RAKENTEET, vanhan Nekalan tilan kivi-/betonirakenteet säilytetään
- VARAUS PUISTORAKENNUKSELLE
- AVOIMENA PIDETTÄVÄ NÄKYMÄ
- SÄILYVÄ OJA
- UUSI OJA / HULEVESIPAINANNE
- SUUNNITTELUALUEEN RAJA

Yleissuunnitelma

lidesjärvenpuiston suunnitelma muotoutuu nykyisen tilallisuuden, reitistön, kasvillisuuden ja oleskelupaikkojen ympärille. Nykytilan luomat raamit ovat toimineet runkona puiston kehittämiseksi. Kehityskohteet on tunnistettu suunnittelun aikana ja niiden toimenpiteet on esitelty tässä osiossa.

Osiassa esitellään ensin koko yleissuunnitelmaa koskevat periaateratkaisut reitistön, valaistuksen, kasvillisuuden ja oleskelupaikkojen osalta. Periaatteet koskevat koko puistoa; ne ovat teemoja jotka toistuvat läpi puiston.

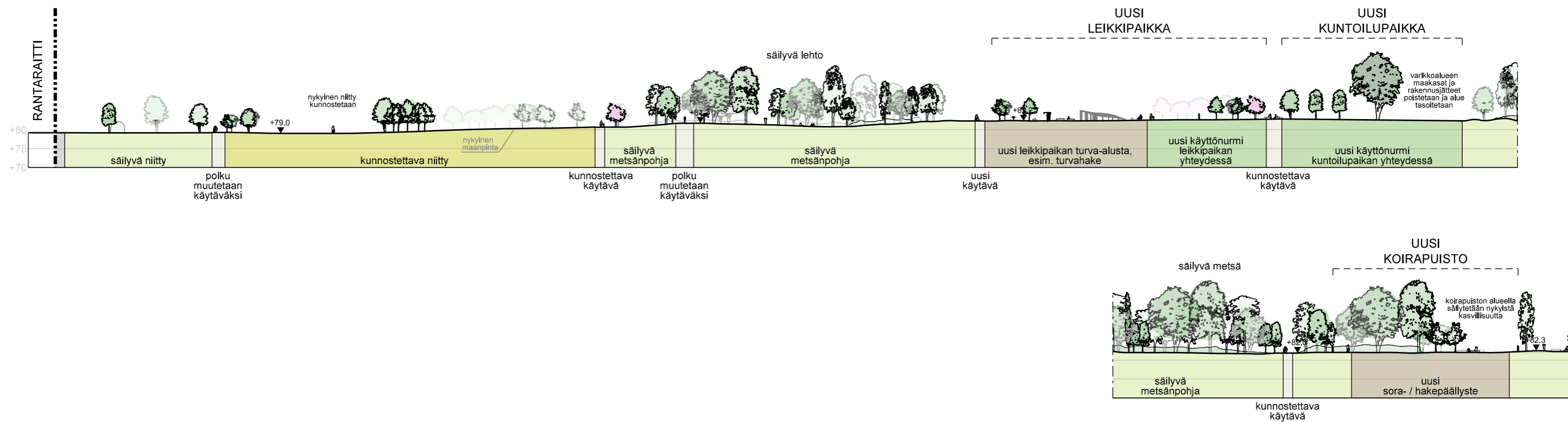
Periaateratkaisujen jälkeen raportissa esitellään yleissuunnitelma tarkemmassa mittakaavassa osa-aluekohtaisesti.

Yleissuunnitelman osa-alue suunnitelmat toimivat lähtökohtana puiston tarkemmalle toteutus- ja hoitosuunnittelulle.

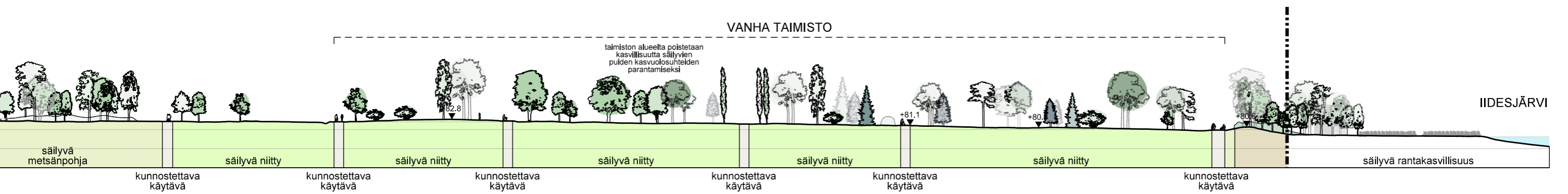
Kuva 36. lidesjärvenpuiston alustavat kunnossapitoluokat.

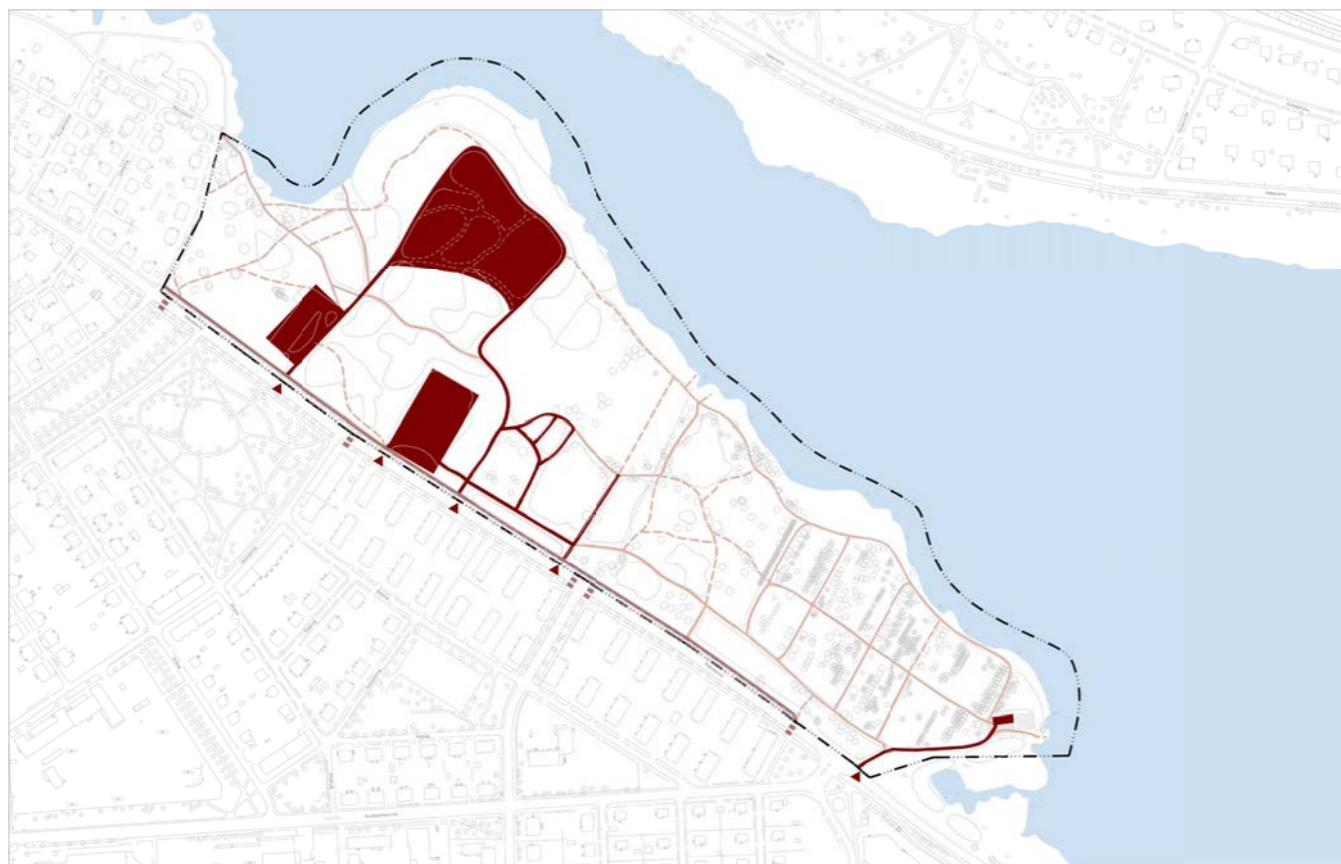
- R2 Toimintaviheralue
- R3 Käyttöviheralue
- R4 Suoja- ja vaihtumisviheralue
- A2 Käyttöniitty
- A3 Maisemaniitty
- A5 Maisemapelto
- M2 Lähimetsä
- S1 Suojelualueet

Kuva 37. Pituusleikkaus A-A koko puistosta kahteen osioon jaettuna. Ylempi osio kuvaa väliä Rantaraitti - toiminta-alue. Alempi osio kuvaa väliä toiminta-alueelta matonpesupaikalle.

Kuvat 38.-39. Nykytilan (yllä) ja suunnitelman (alla) reitti-kaaviot.

- Ajotie / -alue
- Pääkäytävä
- Muu puistokäytävä
- - - Polku

Reitistön periaatteet

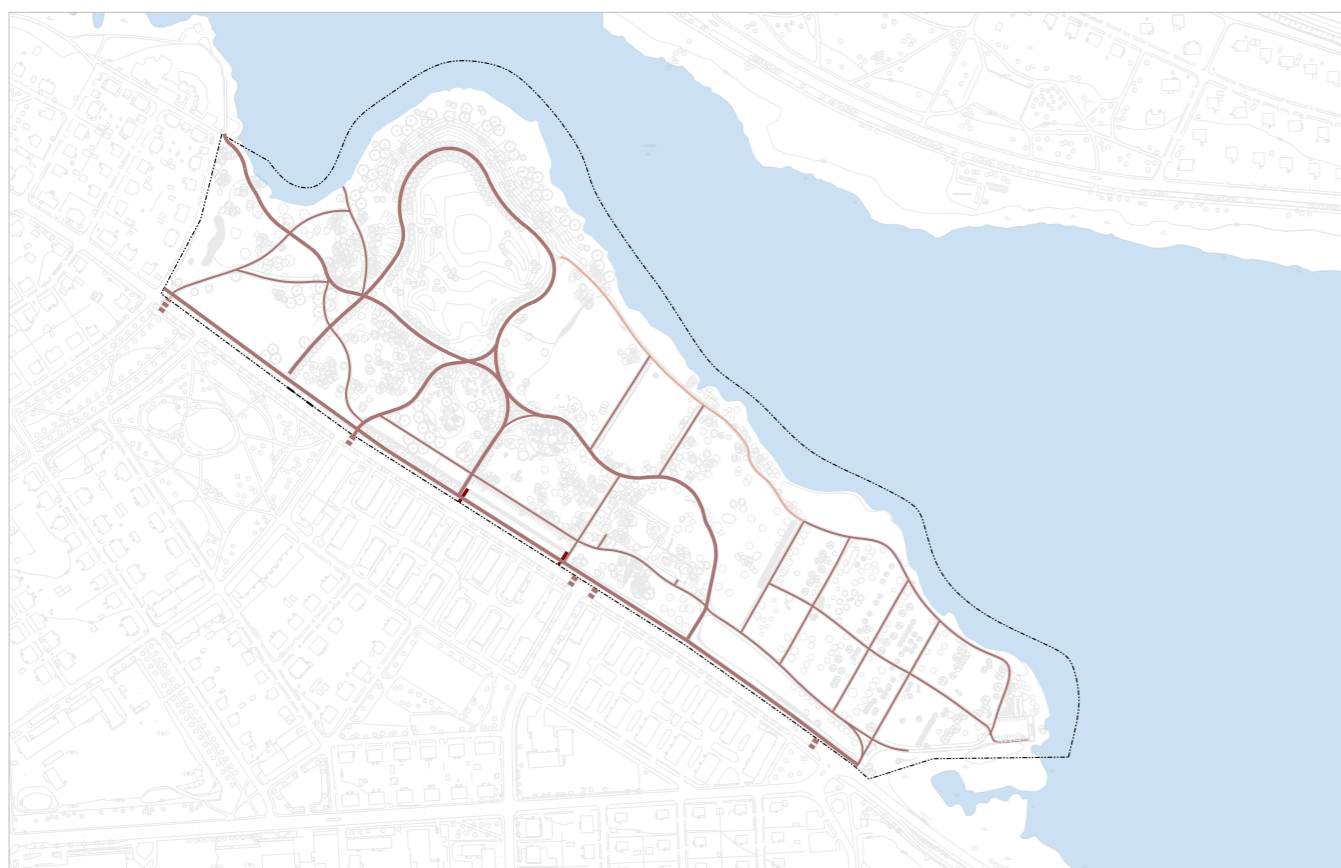
Nykytilanteessa koko puiston halki kulkevaa yhtenäistä ja sujuvaa reittiä ei ole, vaan reitistö on syntynyt eri aikakausina erilaisten toimintojen ja tarpeiden myötä. Yleissuunnitelmassa reitistön jatkuvuutta on tarkasteltu niin puiston sisällä kuin liittyen ympäröiviin alueisiin.

Puiston läpi johdetaan uusi pääreitti hyödyntäen osia nykyisestä käytävä- ja polkuverkostosta. Pääreitti yhdistää pääosan puiston toiminnoista ja osa-alueista toisiinsa. Pääreitlinjaus on sujuva ja se pyritään tekemään kokonaan esteettömänä ja riittävän leveänä niin jalankulku- kuin pyöräilykäyttöön. Uudet raitin leveys on 3 m. Uuden pääreitlin myötä kulkuvaihtoehdot puistossa monipuolistuvat. Pääreitlin lisäksi pitkittäisiä kulkuyhteyksiä ovat Nekalantien säilyvä jalkakäytävä ja rannan rantaraitti, jota kehitetään tarpeellisilta osin.

Pitkittäisten yhteyksien lisäksi reittiverkostoa täydennetään poikittaisilla yhteyksillä, jotka yhdistävät katualueen puistoon. Luontevimmat jalankulun sisäänkäyntialueet puistoon ovat lähellä kadun ylityskohtia, jotka on merkitty suojateilla. Puiston pääsisäänkäyntinä toimii jatkossa keskiosan toiminta-alue ja sen molemmin puolin tehtävät kulkuyhteydet. Suojatieltä leikkipaikan ohitse tehdään kokonaan uusi käytävä, jotta kulku puiston keskiosiin olisi luonteva. Leikki- ja kuntoilupaikkojen välistä ohjautuva käytävä toteutetaan 4 m levyisenä.

Pääosa puistokäytävistä tehdään 2,5 m levyisinä. Eniten käytetyt nykyiset polut perustetaan käytäviksi; herkimmillä alueilla polut perustetaan vain 1,5 m levyisinä, jotta ympäröivä luonto häiriintyy mahdollisimman vähän.

Jalankulun lisäksi puiston kulkuyhteyksiä on tarkasteltu myös ajotarpeiden mukaan. Nykytilanteeseen nähden ajotarpeet vähenevät huomattavasti toimintojen luonteen muuttuessa virkistysellisempään suuntaan. Sisäänkäyntialueen yhteyteen tehdään puistoa palveleva paikoitusalue. Lisäksi matonpesupaikan ja lintutornin yhteyteen tehdään pysäköintipaikat. Muuta ajoa puistoon ei jatkossa osoiteta.

RISTEYSALUEET

Käytävälinjausten sujuvuuden vuoksi osa käytävien risteyskohdista muodostuu monessa kohdassa huomattavan leveiksi. Leveän kivituhka-alueen sijaan risteyskohdat merkitään puistolle tunnusomaisin lahopuutarhoin.

Lahopuutarhat kuvastavat puiston suunnitteluperiaatteita; lähtökohtana ovat paikan luontaiset piirteet ja materiaalit, mutta niitä kehittämällä voidaan muodostaa entistä enemmän luonto- ja virkistysarvoja.

Lahopuutarhat tehdään eri kokoisina kunkin risteysalueen mukaan. Risteysalueilla huolehditaan myös riittävän leveistä kulkuväylistä lahopuutarhan ympärillä.

Kuvat 40.-41. Ideakuvia risteysalueiden lahopuutarhoista.

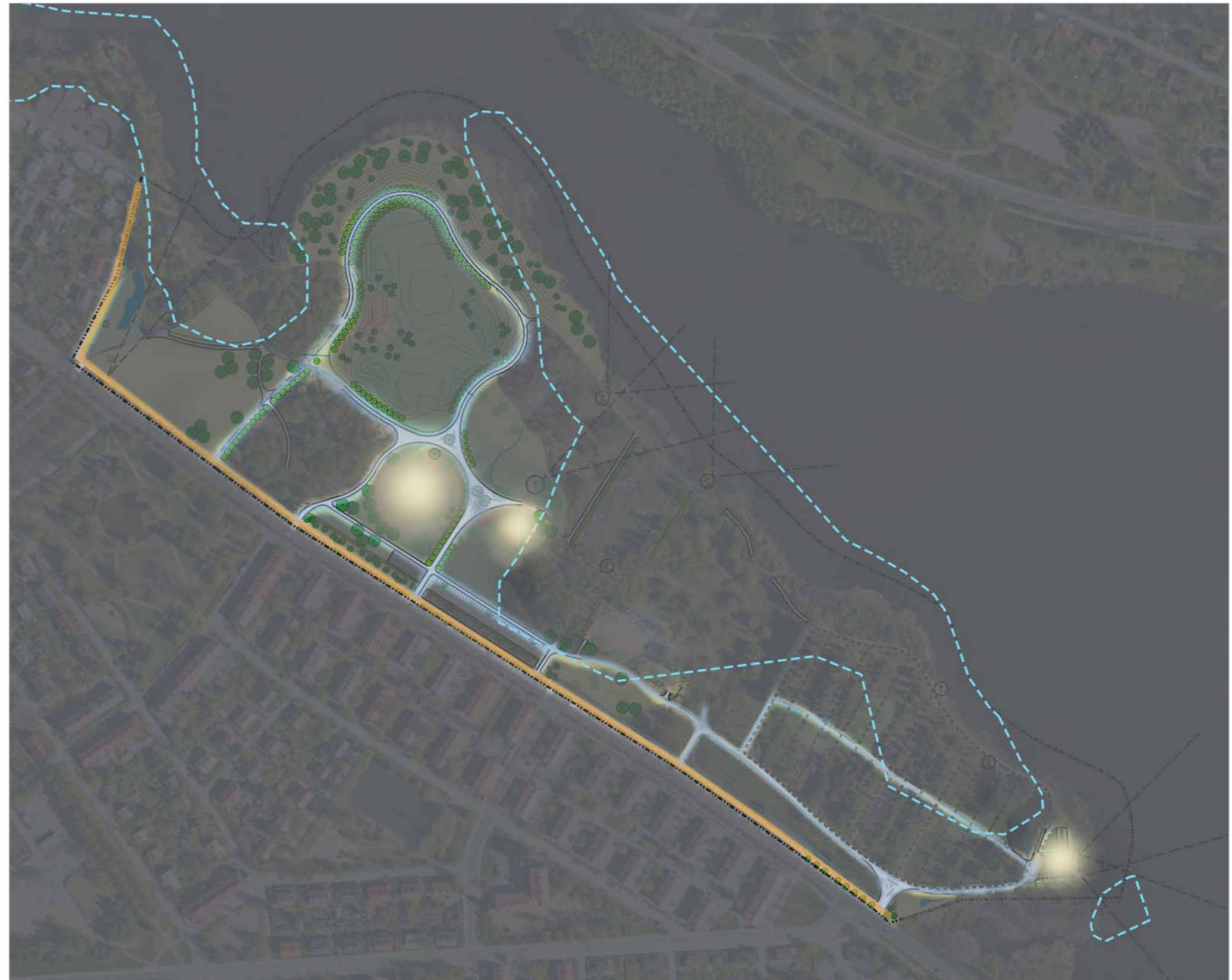
Valaistuksen periaatteet

Puiston valaistuksessa kiinnitetään huomiota reittien ja toimintojen riittävään valaistukseen, kuitenkin huomioiden luontoarvojen asettamat rajoitteet. Oheisessa kartassa on esitetty periaatteella valaistavat reitit ja alueina valaistavat toiminnalliset kohteet.

Valaistuksessa erityisesti huomioitava luontoarvo ovat lepakkoalueet. Lepakkolajien kannalta tärkeää on säilyttää pimeitä alueita lepakkojen lisääntymis- ja levähdyspaikoilla, siirtymäreiteillä ja saalistusalueilla, mistä johtuen luontoalueita ei tule valaista touko-syyskuun aikana. Lepakkoalueelle ulottuvilta käytäviltä ja toimintoalueilta sammutetaan valaistus kokonaan näinä kuukausina.

Kuva 42. Iidesjärvenpuiston valaistuksen periaatteet.

- Katuvalaistus
- Käytävävalaistus, joka sammutettuna touko-syyskuun
- Toiminnallisen kohteen valaistus, joka sammutettuna touko-syyskuun
- Lepakkoalue

Kasvillisuuden periaatteet

Puiston yleissuunnitelmassa on kartoitettu nykyisen kasvillisuuden säilymismahdollisuudet, sekä kunnostus- ja uusimistarpeet perustuen lähtötietoihin sekä maastokäynteihin.

Tiivistyvässä kaupungissa kasvillisuuden merkitys korostuu. Kaupunkivihreällä voidaan parantaa pienilmastoa, sitoa ilman epäpuhtauksia, lisätä hyvinvointivaikutuksia ja parantaa viihtyisyyttä. Iidesjärvenpuistossa tavoitteena on säilyttää puiston vehreä mosaiikkimainen ilme. Lisäksi huomioidaan luontoarvot sekä kasvillisuuden kerroksellisuus tulevaisuutta silmällä pitäen.

Puuston toimenpiteissä huomioidaan suunnittelun aikajänne tähdäten vuosikymmeniä eteenpäin. Puustoa säilytetään metsä-tyyppisissä elinympäristöissä ja puustoisilla niityillä. Ylitiheää taimiston puustoa harvennetaan, jotta voidaan taata jäljelle jääville yksilöille enemmän kasvutilaa ja elinvuosia. Puistoon on tarkoitus istuttaa uusia puita, jotta kun aikanaan puustoa joudutaan poistamaan iän ja kunnan puolesta, on tulevaisuuden maisema- ja puistopuita jo tulossa.

Uutena puustoisempana alueena voidaan pitää kunnostettavaa kaatopaikan aluetta, sen laen kukkivaa puustoa sekä järven puolen rinteiden puustoisia niittyjä. Kukkivan puuston alue suunnitellaan eräänlaisena puiston kohokohtana monien kaupunkien kirsikkapuistojen

tapaan, mutta kirsikoiden lisäksi puistossa käytetään kotimaisia kukkivia lajeja kuten omenapuita, tuomia ja pihlajia.

Puuvartisen kasvillisuuden lisäksi kasvillisuuden suunnittelussa on kiinnitetty erityistä huomiota niittyverkostoon. Iidesjärvenpuiston alue on lähivuosisikymmenten aikana puustoutunut huomattavasti. Luontaista umpeen kasvua on suunnitelmassa pyritty välttämään, jotta puiston kasvillisuustyypit eivät yksipuolistu, vaan elinympäristöjä on jatkossa monipuolisesti.

Säilyvien ja avoimena pidettävien niittyjen lisäksi kunnostettaville alueille luodaan uusia niittybiotooppeja. Niittybiotooppeja suunnitellaan monipuolisiksi eri näkökohdista; puistoon suunnitellaan pölyttäjäniitty, perhosniitty sekä kerroksellista kasvillisuutta hyödyntävä kumparealue. Erikoisniityt sijoitetaan kukkivan puiston läheisyyteen; niityt hyötyvät kukkivien hedelmäpuiden ja -pensaiden läheisyydestä. Monipuoliset niityt ovat eliöille tärkeitä, mutta tuovat oman lisänsä myös luontoteemaiselle virkistyskäytölle.

Pölyttäjäniitylle istutetaan kukkivia, mettä tuottavia luonnonkasveja siten, että koko kasvukauden alueella kukkii jokin laji. Myös talvella kasveista on iloa talventörröttäjinä. Niityn sekaan sijoitetaan lahoppua, johon porataan reikiä hyönteishotelleiksi eli pörriäisten piilo-, pesä- ja talvehtimispaikoiksi. Paahteiseen paik-

kaan voidaan istuttaa metsäapilaa, joka edesauttaa uhanalaisen mäkihiilikoin esiintymistä. Pölyttäjäniitty varustetaan infotaululla.

Perhosniityn perustamisessa noudatetaan pölyttäjäniityn periaatteita kasvillisuudesta; niitylle istutetaan suomalaisia kukkivia niitykasveja ja talventörröttäjiä. Lajeissa suositaan monivuotisia mesi- ja ravintokasveja, jotka soveltuvat aurinkoiselle niitylle, kuten kaunokkeja, maksaruohoja, neilikoita, pietaryrttiä, päivänkakkaraa ja hiirenvirnaa. Perhosniitty on myös ihmiskävijöitä ilahduttava kukkaniitty. Niityn reuna-alueille istutetaan lisäksi keväällä

kukkivia sipulikasveja esim. krookusia ja tulpapaaneja. Perhosniitty varustetaan infotaululla.

Kolmantena erikoisniityinä ovat kerrokselliset kumpareet, jotka toimivat muistumana vanhan kaatopaikan alueen kasvillisuuden valtaamista kasoista. Kumpareisille niityille istutetaan kerroksellista kasvillisuutta. Kasojen muodostuksessa voidaan käyttää myös olevia maa-aineksia, mutta tällöin mitään jäänteitä vieraslajeista ei saa esiintyä. Kerrokselliset kumpareet varustetaan infotaululla, joka kertoo alueen historiasta ja kasojen muodostamasta elinympäristöstä.

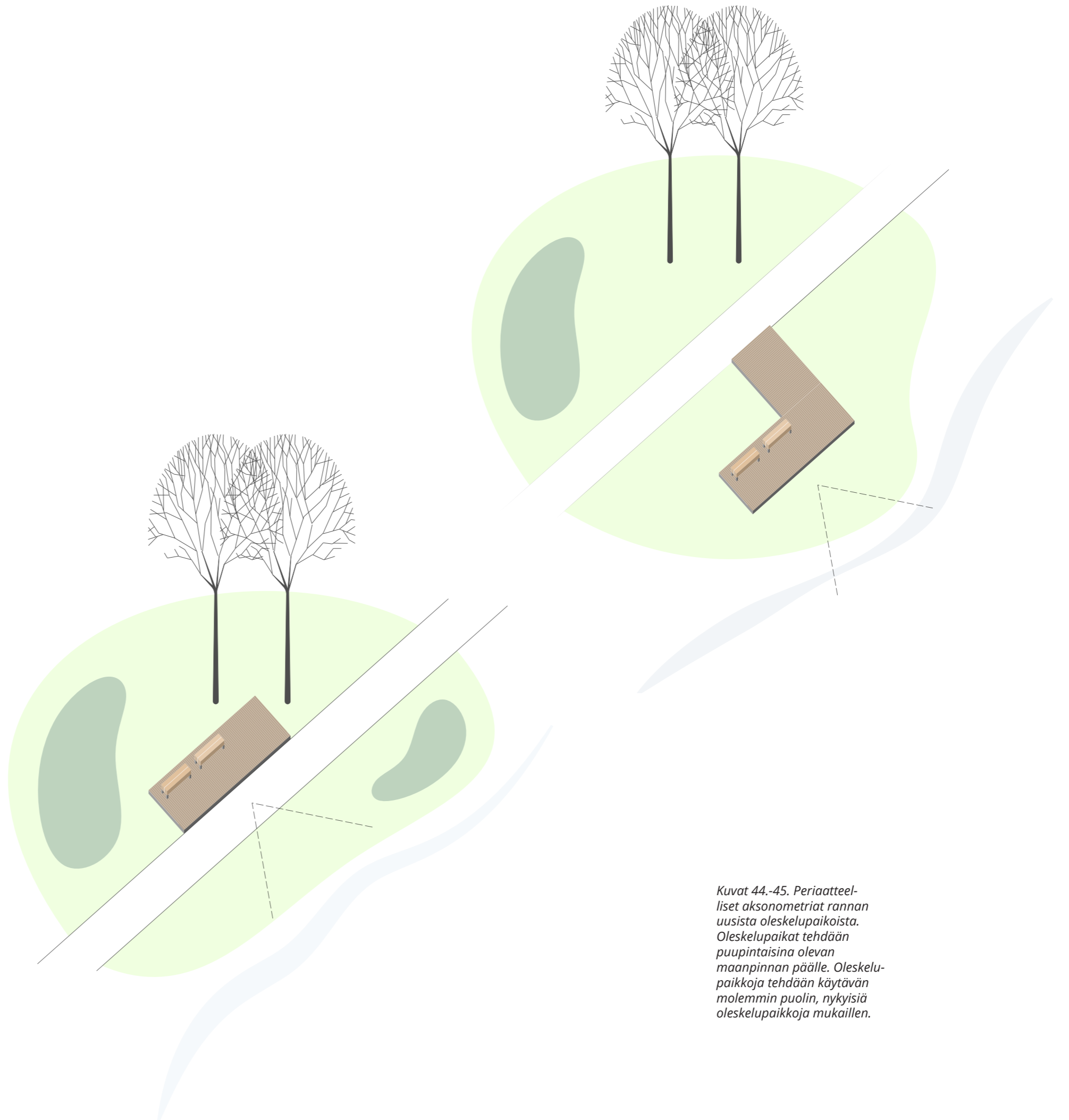
Kuva 43. Ideakuva niitystä.

Oleskelupaikkojen periaatteet

Iidesjärvenpuiston oleskelupaikkojen kehittämisessä hyödynnetään pääasiassa nykyisiä pysähtymispaikkoja. Paikat ovat muodostuneet aikojen saatossa ja ainakin osittain suunnitelmatta, mistä johtuen voidaan ajatella, että sijainnit ovat luontaisesti oleskeluun houkuttelevia ja niitä kannattaa hyödyntää. Nykyiset oleskelupaikat ovat kuitenkin hyvin vaatimattomia, eivätkä pääasiassa täytä nykystandardeja esimerkiksi esteettömyyden osalta.

Ranta-alue on luontoarvoiltaan monipuolista ja herkkää, mutta veden läheisyyden vuoksi myös oleskeluun kutsuvaa. Rannan oleskelupaikkojen suunnitteluun tuleekin kiinnittää erityisen paljon huomiota. Oleskelupaikoille tehdään puupintaiset alustat. Puuterassit perustetaan kevyesti maanpinnan päälle ranta-alueen kaivuita välttämällä. Kunkin puuterassin päälle sijoitetaan kaksi penkkiä tai yksi pöytä-penkki-ryhmä. Penkkien katselusuunta on järvelle; rannan kasvillisuutta poistetaan paikallisesti näkymän avaamiseksi.

Kuvat 44.-45. Periaatteelliset aksionometrit rannan uusista oleskelupaikoista. Oleskelupaikat tehdään puupintaisina olevan maanpinnan päälle. Oleskelupaikkoja tehdään käytävän molemmin puolin, nykyisiä oleskelupaikkoja mukailten.

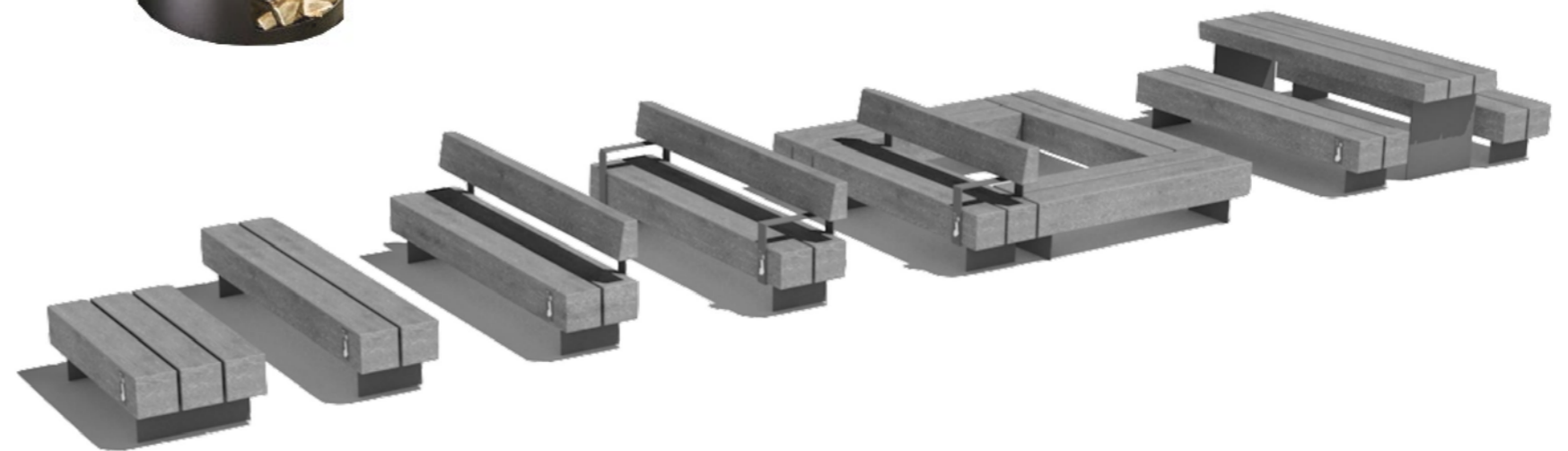
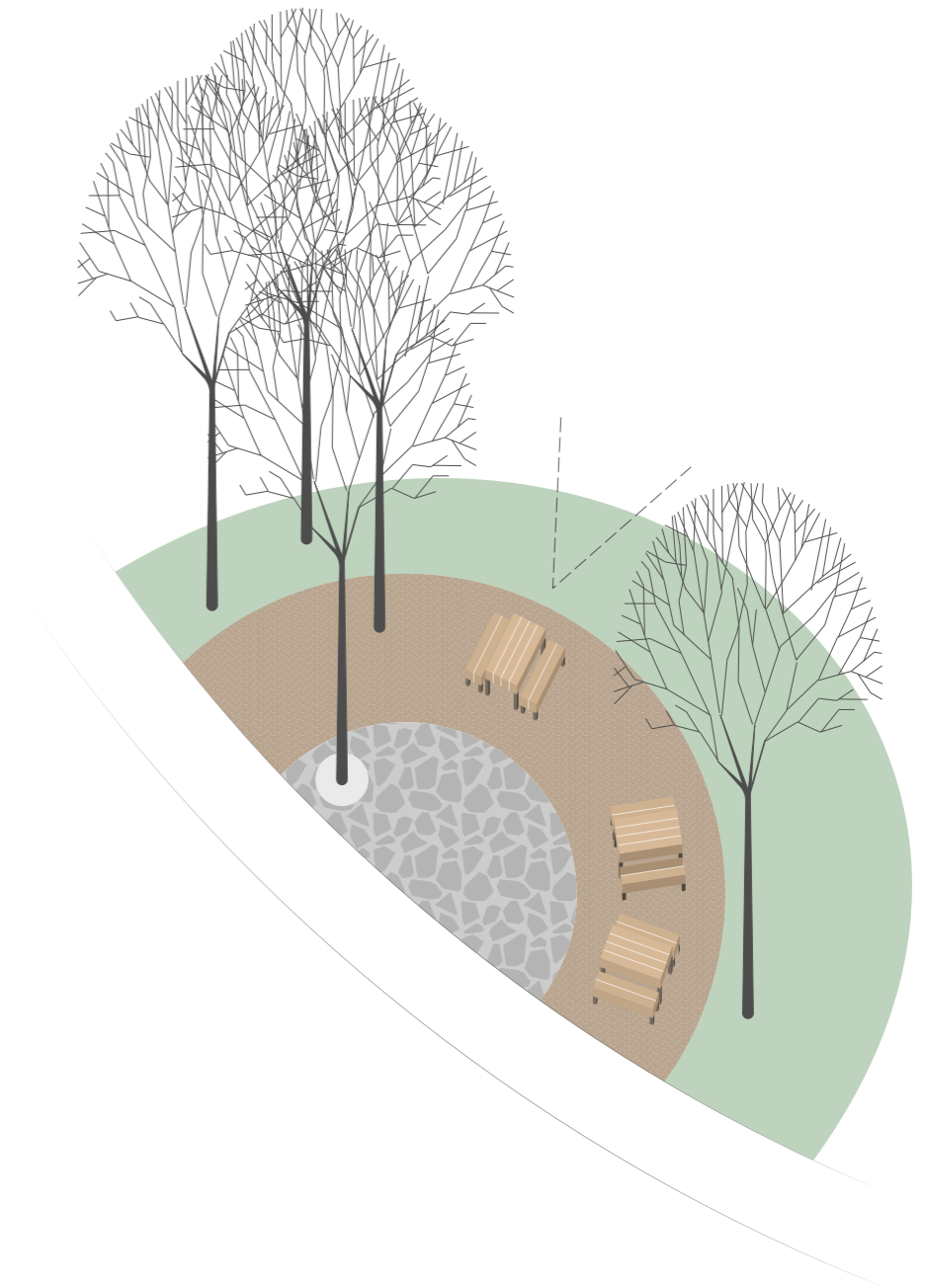
Puiston keskiosissa sijaitsevat oleskelupaikat suunnitellaan kaarevamuotoisina. Pintamateriaaleina käytetään kiveystä ja hakepintaa. Kiveyksenä käytetään esim. liuskekiveystä, jolla saadaan hyvin tehtyä kaarevia muotoja. Kiveystä käytetään aktiivisemmassa käytössä olevilla alueilla, esim. grillin alustana. Käyttöalustan ja ympäröivän luonnon vaihtumisvyöhykkeenä käytetään hakepintaa, joka toimii käyttöpintana, muttei luo jyrkkää kontrastia luonnontilaisiin alueisiin. Oleskelupaikat varustetaan 4-6 penkillä tai 2-3 pöytä-penkkiryhmällä. Toiminta-alueen yhteydessä sijaitsevalle uudelle oleskelupaikalle sijoitetaan lisäksi grilli.

Oleskelupaikkojen lisäksi puiston pääkäytävät varustetaan levähdyspaikkoina toimivien penkein. Penkkejä tulisi sijoittaa pääkäytävien varteen 250 m välein tai tiiviimmin. Penkit varustetaan selkä- ja käsinojin estettömyysvaatimusten täyttämiseksi.

Koko puiston kalustus yhtenäistetään. Penkien ja pöytien mallina käytetään luonnonympäristöön sopivaa kalustemallistoa. Kalusteiden päämateriaali on puu. Materiaaleissa suositaan kierrätysmateriaaleja.

Kuva 46. Periaatteellinen aksonometria puiston keskiosan oleskelupaikasta.

Kuvat 47.-48. Ideakuvia kalusteista. Suomalaisen Abau Designin Aitta -malliston kalusteet ovat jyhkeitä ja ekologisista. Lapsien grilli on puistokäyttöön soveltuva ja kotimainen.

Kuvat 49. Yleissuunnitelma vuoden 2022 ilmakuvan päällä.

MERKINTÖJEN SELITYKSET

Yleissuunnitelmassa on esitetty muutosalueille sijoittuvat toimenpiteet. Muutosalueiden ulkopuoliset alueet säilyvät.

- MUUTOSALUEELLA SÄILYVÄ PUUSTO, sijainti likimääräinen
- ISTUTETTAVA PUU, käytetään paikalle ominaisia lajeja
- ISTUTETTAVA KUKKIVA PIENPUU, käytetään kotimaisia lajeja kuten pihlaja, omenapuu ja tuomi
- ISTUTETTAVA PENSASALUE
- TAIMISTON alueelta harvennetaan kasvillisuutta säilyvien puiden kasvuolosuhteiden parantamiseksi
- UUSI NIITTY, kunnostettavia alueita kylvetään erilaisiksi niityiksi
- UUSI NURMI, toiminnallisten alueiden ympärille tehdään käyttönurmea oleskeluun ja pelailuun
- HOIDETTAVA NURMIALUE, nykyinen nurmi, oleskelukäyttöön matalana hoidettuna
- UUSI TOIMINNALLINEN ALUE, puistoon sijoitetaan luontoteemaisia leikki- ja kuntoilupaikkoja sekä koira-aitaus
- KEHITETTÄVÄ NYKYINEN TAUKOPIAIKKA, oleskelupaikan kalusteet ja pinnat uusitaan
- KEHITETTÄVÄ NYKYINEN KÄYTÄVÄ / POLKU, käytäväverkostoa parannetaan nykyisiä reittejä hyödyntäen
- UUSI KÄYTÄVÄ, uudet käytävät täydentävät nykyistä reittiverkostoa
- UUSI PYSÄKÖINTIALUE
- UUSI LINTUTORNI, lintutorni suunnitellaan esteettömäksi
- UUDET PUUTASOT, rantareitin kosteisiin kohtiin tehdään pitkospuumaiset puutasot
- UUSI RISTEYSAIHE LUONNONMATERIAALEISTA, leveisiin risteyskohtiin asetellaan puunrunkoja ja kiviä teosmaisiksi lahoppuutarhoiksi
- SÄILYVÄT RAKENTEET, vanhan Nekalan tilan kivi-/betonirakenteet säilytetään
- VARAUS PUISTORAKENNUKSELLE
- AVOIMENA PIDETTÄVÄ NÄKYMÄ
- SÄILYVÄ OJA
- UUSI OJA / HULEVESIPAINANNE
- SUUNNITTELUALUEEN RAJA

Osa-alueet

Suunnitelma-alue on jaettu 9 eri osa-alueeseen. Osa-alueet on numeroitu luoteesta kaakkoon oheisen kartan mukaisesti.

Seuraavilla sivuilla on kustakin osa-alueesta kuvattu alueen nykytila sekä esitelty suunnitelmatarkehditukset ja tavoitetila suunnitelmakarttana. Lisäksi kunkin osa-alueen monimuotoisuusarviot on koostettu tähän erillisestä raportista (Ramboll Finland Oy, 2021).

Osa-alue 1: Kunnostettavat niittyalueet

Osa-alue 2: Säilyvät metsiköt

Osa-alue 3: Kaatopaikan alue

Osa-alue 4: Uudet leikki- ja toiminta-alueet

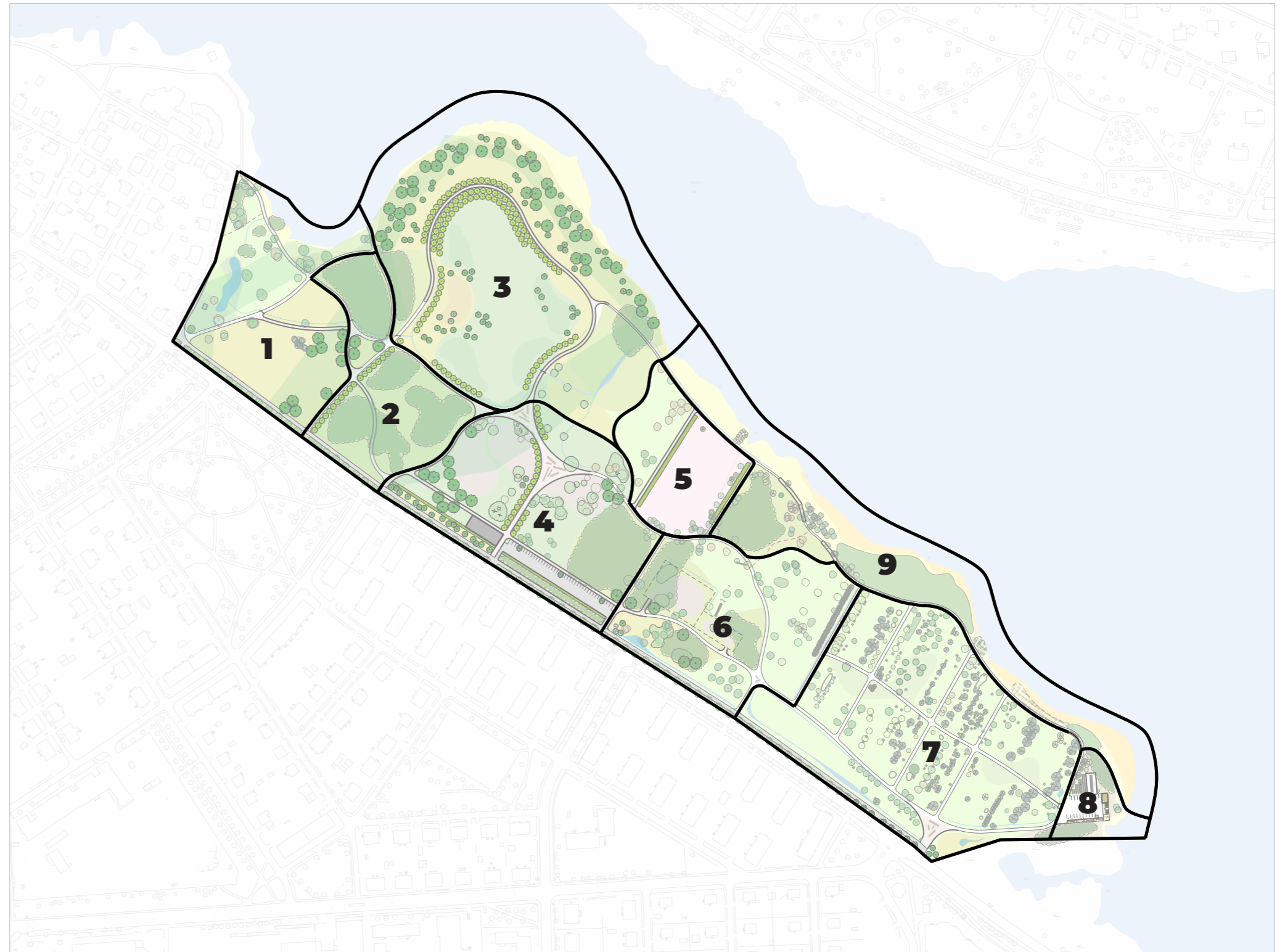
Osa-alue 5: Viljelypalsta-alue

Osa-alue 6: Kulttuuriniityt ja koira-aitaus

Osa-alue 7: Vanha taimisto

Osa-alue 8: Matonpesupaikan uudistus

Osa-alue 9: Säilyvä rantavyöhyke

Kuva 50. Suunnitelman osa-aluejako.

Osa-alue 1: Kunnostettavat niittyalueet

Nykytila

Iidesjärvenpuiston läntinen kulmaus Nekalantien ja Rantaraitti -nimisen kadun kulmassa on pääasiassa avoin heinävaltainen niitty. Vallitsevana lajina on seittitakiainen, joka muodostaa yhtenäisiä kasvustoja. Niityn läpi kulkee useita polkuja, jotka halkovat sen osiin.

Niityn itälaidalla on vanha varastoalue ja huoltorakennus, jotka on aidattu verkkoaidalla.

Nekalantien ja Rantaraitti-kadun reunoilla on myös nurmipintaisia alueita. Vanhan muuntamorakennuksen ympäristössä on leikattua nurmea sekä joitakin koristeistutuksia.

Niityn pohjoispuolella, lähellä rantaa on puustoisempi ja puistomaisempi osuus, josta käytetään myös nimitystä Kurjenpuisto.

Kuvat 51.-54. Valokuvia nykytilasta. Niittyvaltaisen osa-alueen läpi kulkee useita polkuja. Rannassa on oleskelupaikka.

Suunnitelma

Niittyalueelle sijoittuu pilaantuneita maita ja öljyistä täyttöä. Maat kunnostetaan erillisen suunnitelman mukaan, jonka jälkeen alueelle kylvetään uusi niitty. Lisäksi niittyalueen reunassa sijaitseva huoltorakennus on poistumassa ja korvataan niityllä. Niittyalueen poikki kulkeva erittäin käytetty polkuyhteys perustetaan käytäväksi.

Rannan puolen puistomaiset alueet säilytetään, ja pidetään puoliavoimina hoidon keinoin.

Rantaraitti-tien varressa sijaitsevan muuntamon taakse sijoitetaan uusi kasvillisuuspaikka, johon vanhan kaatopaikan ja kunnostettavien niittyjen vedet johdetaan painovoimaisesti puhdistettavaksi.

Monimuotoisuusarvio

Nykyinen niittyalue on arvioitu monimuotoisuudeltaan heikoksi rakenteellisen yksipuolisuuden sekä vieraslajien esiintymisen johdosta. Vanhan huoltorakennuksen alueelle ei annettu monimuotoisuusarviota sen kasvipeitteetömyyden johdosta.

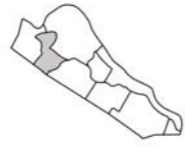
Monimuotoisuutta saadaan parannettua, kun varastointi poistetaan alueelta ja alue otetaan puistokäyttöön. Osa-alueen laatukriteereiksi on lisäksi määritelty alueen pitäminen avoimena, pusikoitumisen välttäminen, haitallisten vieraslajien pitäminen poissa sekä kasvillisuusvalintojen kulutuskestävyys ja erikorkuisuus. Yleissuunnitelma on yhdenmukainen tavoitteiden kanssa. Tarkemmat kriteerit huomioidaan jatkosuunnittelussa sekä hoito- toimenpiteissä.

Kuva 55. Osa-alueen 1 suunnitelma 1:1500.

Kuvat 56. Ideakuva kukkaniitystä.

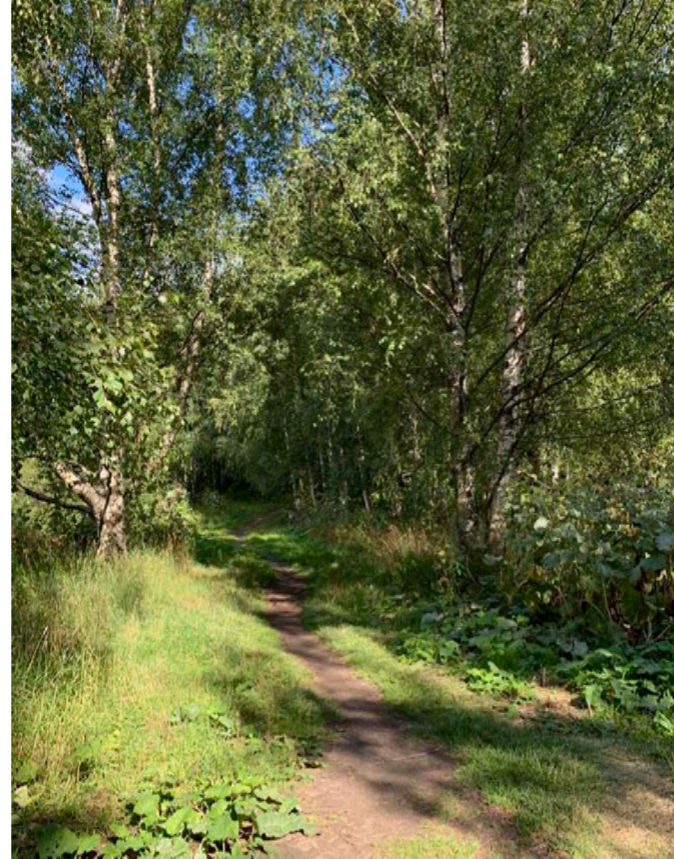
Osa-alue 2: Säilyvät metsiköt

Nykytila

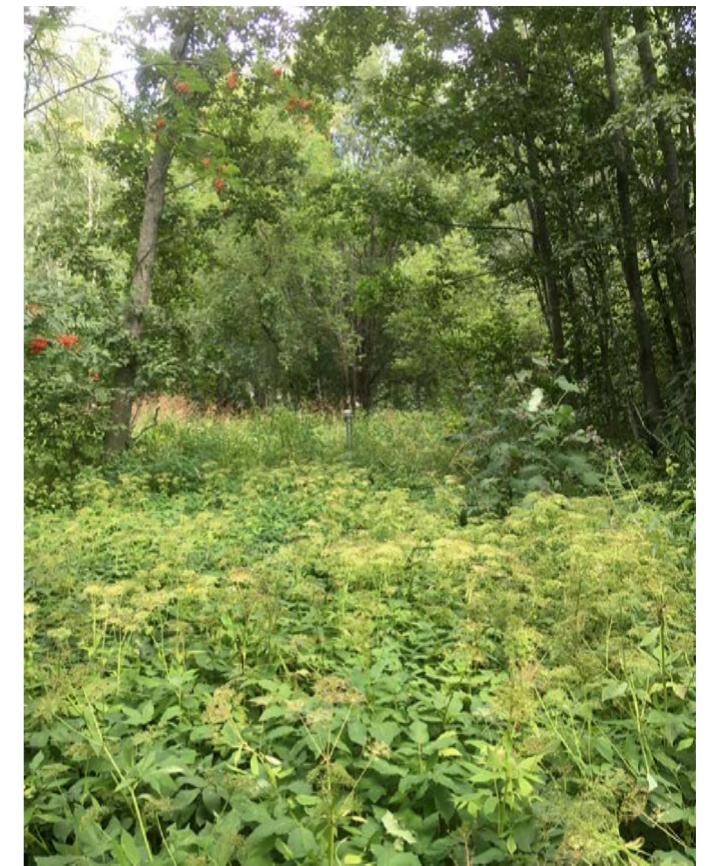
Osa-alue koostuu kahdesta metsiköstä, jotka ovat kävelyteiden ympäröimiä.

Pohjoisempi metsikkö on linnustollisesti erityisen tärkeä ja siellä on tehty runsaasti mm. tikkahavaintoja (enimmäkseen pikkutikka, myös käpytikka ja valkoselkätikka). Metsikkö on lehtipuuvaltainen lehtomainen metsäsaareke, jonka puulajeina tavataan ainakin vaahteraa, harmaaleppää, koivua, saarnea ja tuomea. Alue on notkelmassa ja täten kostea. Maalahopuuta on paljon. Metsikkö on myös liito-oravan ydinaluetta. Alueella on tehty runsaasti liito-oravahavaintoja.

Eteläisemmän metsikköalueen poikki kulkee pieni polku.

© Ramboll Finland Oy

Kuvat 57.-60. Valokuvia nykytilasta. Alue koostuu metsiköistä ja niiden poikki kulkevista poluista ja käytävistä.

Kuvat 61.-63.
Ideakuvia laho- ja
lintupuutarhoista.

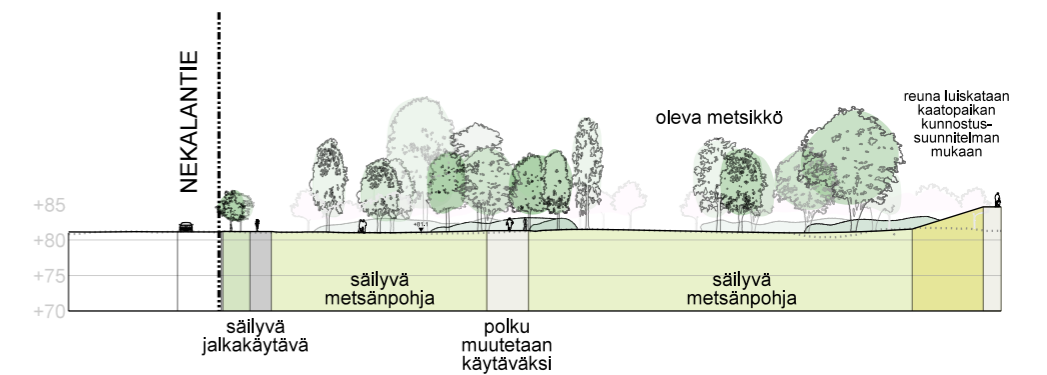
Kuva 64. Osa-alueen 2
suunnitelma 1:1500.

Suunnitelma

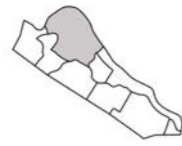
Osa-alueen metsiköt on tarkoitus pitää nykytilassa. Lahopuuta lisätään alueelle ja olemassa olevien puiden annetaan vanhentua rauhassa. Lintumetsää laajennetaan puiston pääkäytävän toiselle puolelle. Lahopuun lisäksi alueelle tehdään uusia istutuksia, jotka entistään parantavat pikkulintujen elinoloja tuomalla hyönteisiä ja marjoja. Sopivia lajikkeita alueelle, esim. herukat, tuomi, pajut ja jalot lehtipuut. Osa-alueelle ei sijoiteta toimintoja tai penkkejä. Linnustosta ja liito-oravan ydinalueesta voidaan kertoa infotauluin.

Monimuotoisuusarvio

Puiston monimuotoisuusarvion mukaan osa-alueen 2 alueet ovat metsälaikkuja, joista pohjoisemman monimuotoisuus on hyvä ja eteläisemmän keskinkertainen. Suunnitelman ei arvioitu heikentävän alueiden monimuotoisuutta, eikä parannustoimenpiteitä esitetty.

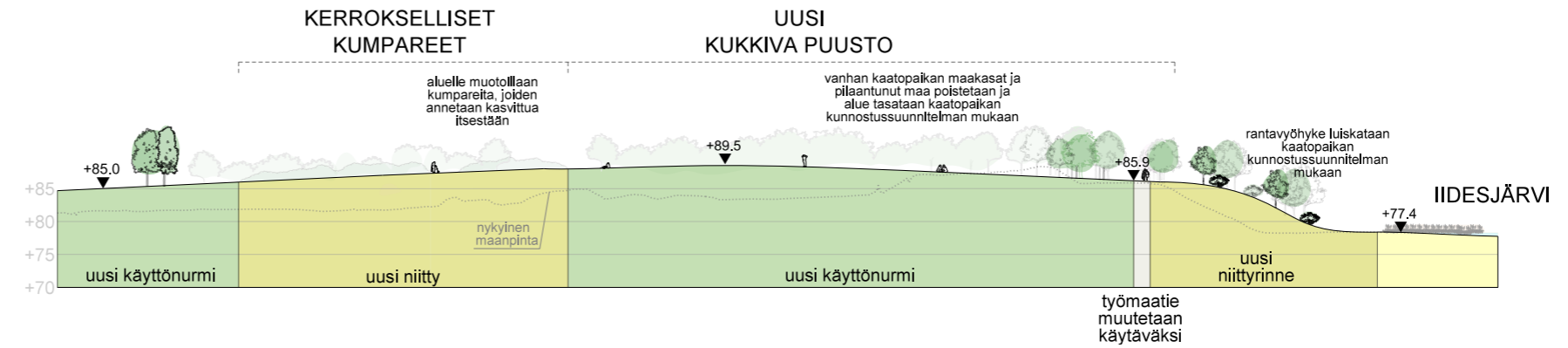
Kuva 65. Leikkaus B-B 1:1000.

Osa-alue 3: Kaatopaikan alue

Nykytila

Maa-ainesten varastointipaikkana toimiva vanhan kaatopaikan alue käsittää avoimen ympäristön, joka on reunoiltaan puustoutunut. Rantaan voimakkaasti laskeva rinne on rehevää, lehtomaisen kankaan metsikköä. Kaatopaikan avoin ympäristö käsittää maa-ainekasvoja ja kulkureittejä, jotka ovat pääasiassa ajoneuvoliikenteen käytössä. Maa-ainekasat ovat suurimmaksi osaksi kasvipeitteisiä käsittäen kulttuurilajeja sekä puutarhalajeja. Vieraslajeja esiintyy runsaasti ja jättipalsami muodostaa laajoja kasvustoja kasojen ympärillä. Kaatopaikka-alueen vesirannassa on paikoin leveitä, korkeakasvuisia järviruokovaltaisia kasvustoja.

Kuva 66. Leikkaus C-C 1:1000.

Kuvat 67.-69. Valokuvia nykytilasta. Vanha kaatopaikka-alue on toiminut vuosia maa-ainesten varastointipaikkana. Kasoilla kasvaa vieraslajeja. Alueen käytävät ovat leveitä ajoreittejä.

Kuvat 70-71. Ideakuvia kukkivasta puustosta.

Kuva 72. Osa-alueen 3 suunnitelma 1:1500.

Suunnitelma

Vanhan kaatopaikan alue tulee kokemaan suuren muutoksen pilaantuneiden maiden kunnostuksen myötä. Alueen maamassat uusitaan ja kaatopaikan alueelta ja ympäristöstä poistetaan haitalliset vieraslajiesiintymät, joita on runsaasti. Maaperän kunnostustoimien jälkeen alue muutetaan virkistyskäyttöön.

Alueen keskiosa ja etelärinne tasataan nurmipintaiseksi oleskelunurmeksi, joka mahdollistaa monenlaisen käytön. Nurmi-alueen reunalle tehdään ympyränmuotoista nurmialuetta kiertävä reitti. Reitin rakentamisessa hyödynnetään vanhan maankaatopaikan huoltoteitä, mutta se toteutetaan puistokäytävän mittakaavassa. Käytävä sijoitetaan kaatopaikan kunnostuksessa loiventun rantaluiskan yläreunaan. Rantaluiskaan tehdään uusi niittyrinne sekä istutetaan uutta rantapuustoa.

Kaarevan käytävän reunoille istutetaan kaareviin riveihin puita. Puina käytetään kukkivia pienpuita, jotka matalajuurisina soveltuvat kunnostettujen rakenteiden päälle. Puisto on kotimainen versio kirsikkapuistosta; lidesjärven kukkivassa puistossa käytetään monipuolisemmin lajeja painottaen Suomessa tuttuja lajeja kuten erilaisia pihlajia ja tuomia sekä koristekirsikoita ja -omenapuita. Kaatopaikan päälle ei saa istuttaa syötäviä kasveja. Puiden väleihin sijoitetaan erilaisia oleskelupaikkoja, esim. istuskelukeinuja. Tavoitteena on luoda vetovoimainen ja puistomainen ympäristö.

Monimuotoisuusarvio

Kaatopaikka-alueen nykytila on arvioitu monimuotoisuudeltaan heikoksi. Reunametsät ovat keskinkertaisia ja rantavyöhyke hyvää.

Vanhan kaatopaikan alueen muuttaminen puistomaiseksi muuttaa Urbanluokan elinympäristön Woodland and forest-tyyppiseksi, jolloin sen laatu paranee. Tärkein parantava laatutekijä on haitallisten vieraslajien perusteellinen poistaminen. Lisäksi tarkemmassa suunnittelussa kasvillisuus tulee suunnitella kerrokselliseksi ja vaihtelevaksi ja kasvivalinnoissa suositaan monipuolisesti erilaisia kotimaisia mesikasveja.

Osa-alue 4: Uudet leikki- ja toiminta-alueet

Nykytila

Alue on voimakkaasti ihmisen muokkaama, ja ollut sitä jo pitkään. Osa-alueen länsireunassa on sijainnut rivitaloja, joiden purkamisen jälkeen paikalle on perustettu aidattu varikkoalue. Varikkoalue liittyy Nekalantiehen etelästä. Varikkoaluetta ympäröivät pienet metsiköt/puuryhmät, joita jakavat kulkuväylät ja kävelytiet. Alueelta kuljetaan maankaatopaikalle, mistä johtuen kulkuväylät ovat leveitä ja pääosin raskaan ajoneuvoliikenteen käytössä.

Osa-alueen itäreunassa olevat kangasmetsät ovat lehtipuuvaltaisia. Ne ovat rantavyöhykkeen lehtomaisia kangasmetsiä karumpia ja kuivempia, lähinnä tuoreen kankaan metsiköitä. Alueen metsät ovat voimakkaasti kulttuurivaihteisia, eikä niissä esiinny varsinaisesti erikenteisuutta.

Kuvat 73.-76. Valokuvia nykytilasta. Alue ei pääasiassa ole virkistyskäytössä, vaan sillä on erilaisia aidattuja ja aitaamattomia varastointi- ja ajoalueita.

Suunnitelma

Varikkoalue on poistumassa, ja kaatopaikan kunnostuksen jälkeen puistoon ei ole enää ajoneuvoliikennettä. Alue muutetaan virkistyskäyttöön. Alueesta tehdään lidesjärvenpuiston toiminnallinen alue, jolle sijoitetaan tilava leikkipaikka kaikenikäisille lapsille sekä kuntoilu- paikka, joka palvelee vanhempia.

Osa-aluetta kehitetään puiston pääsisäänkäyntinä; leikki- ja kuntoilu- paikkojen välistä kulkee leveä kulkuyhteys puiston muille tärkeille reiteille. Käytävä reunustetaan kukkivin pienpuurivein, jotka johdattavat kulkijaa kohti kukkivaa puistoa. Reittien keskeisimmille risteysalueille luodaan lahoppuarhoja sommitellen puunrunkoja ja kiviä hakepinnalle. Risteyksiin istutetaan myös puita.

Leikkipaikka sijoitetaan pääreitit länsipuolelle ja se suunnitellaan luontolähtökohdista. Leikkivälineet valitaan luonnonympäristöön sopivina, materiaalina käytetään pääasiassa puuta. Leikissä hyödynnetään alueelta löytyviä luonnonmateriaaleja kuten kiviä, käpyjä ja puunrunkoja. Puunrungoista rakennetaan leikkipaikan rajalle lahoppuaita, joka rajaa leikkialuetta luoden samalla elinympäristöjä pikkulinnuille ja hyönteisille.

Leikkipaikan muotoilu on vapaamuotoista ja soljuvaa, tavoitteena on myötäillä maastosta mahdollisesti löytyviä omia maastonmuotoja ja -piirteitä. Leikkialueille muotoillaan pieniä kumpuja ja harjanteita, jotka luovat leikkipaikalle suojaisempia paikkoja. Pintamateriaaleina käytetään pääasiassa leikkipaikalle soveltuvia hiekka- ja hakepäällysteitä, rinteissä

voidaan käyttää myös sidottuja materiaaleja kuten kierrätysraakakumipäällystettä.

Leikkivälineet ryhmitellään toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi; kiipeilyalue, keinumaaailma, hitaat leikit ja vauhdikkaat leikit. Lisäksi leikkipaikalle sijoitetaan luontoleikkeihin kannustavia rauhallisempia alueita kuten seikkailumetsä, metsäinen taival ja kosteikko. Kosteikon muodostamisessa hyödynnetään alueelta kerättäviä hulevesiä. Leikkivälineiden ryhmitelyssä huomioidaan myös ikäryhmät, mutta eri ikäisten alueita ei rajata toisistaan aidalla.

Leikkipaikka sijoittuu lidesjärvenpuiston toiminnalliselle vyöhykkeelle eli lähelle Nekalantietä. Leikkipaikan ja katualueen välille jätetään kuitenkin runsaasti tilaa, ja katualueen reunaan suunnitellaan monimuotoinen suojakasvillisuuden vyöhyke. Vyöhykkeelle istutetaan puita ja pensaita, minkä lisäksi rajavaksi elementiksi rakennetaan hyönteishotelli- aita. Aita toimii sekä näkö- että melusuojana, ja rakennetaan erityisesti pölyttäjiä ja muita hyönteisiä palvelevana elinympäristönä käyttäen paikalta löytyviä luonnonmateriaaleja. Hyönteishotelli- aita toimii myös opetuksellisenä elementtinä leikkipaikalla.

Kadun suojavyöhykkeen ja leikkipaikan nurmi- alueiden välille jätetään varaus leikkipuistorakennukselle. Leikkipaikka voidaan toteuttaa myös ilman rakennusta.

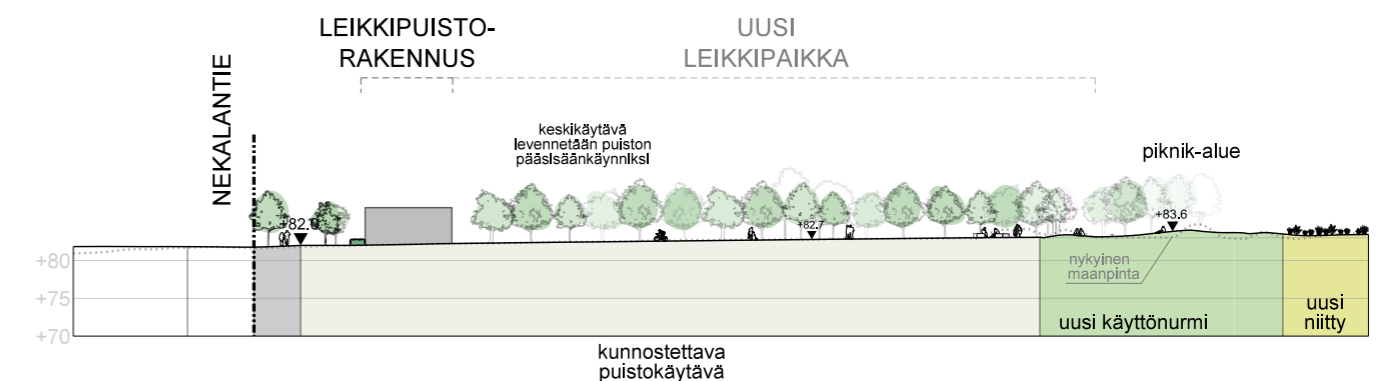
Pääkäytävän itäpuolelle sijoitetaan kuntoilu- paikka. Kuntoilualue suunnitellaan muotokiel- tään ja pintamateriaaleiltaan yhteneväiseksi

leikkipaikan kanssa. Välineistössä suositetaan neutraaleja sävyjä ja puuta. Erilaisiin tasapai- noilu- ja temppuilutoimintoihin hyödynnetään puunrunkoja. Kuntoilu- paikan eteläpuolelle luodaan avoin nurmialue, jota voidaan käyttää pelailuun ja puistojumppiin.

Leikki- ja kuntoilu- paikkojen lisäksi, alueen toiminnallisuutta jatkaa uusi piknik-alue. Piknik-alue hyödyntää nykyistä avointa aluetta, josta avautuvat näkymät lidesjärvelle. Alueelle sijoitetaan uusi grillipaikka, jonka avulla vähennetään epävirallisia nuotiopaikkoja eri puolilla puistoa.

Osa-alueen kaakkoisreunaan, Nekalantien varteen, sijoitetaan koko puistoa palveleva pysäköintialue. Rakentamisessa hyödynnetään nykyinen kivituhkakenttä, joka on palvellut varikkoalueen ja maa-ainesten varastoinnin rekkaliikennettä. Kadun reunan pensasvyö- hyke säilytetään, ja se toimii jatkossakin näkö- suojana ja puistomaisen tunnelman jatku- mona.

Kuva 77. Leikkaus D-D 1:1000.

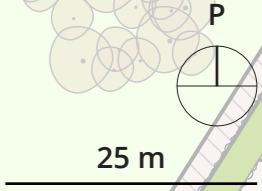

Monimuotoisuusarvio

Leikkipaikan kohdalle sijoittuva vanha varikkoalueella ei ole kasvillisuutta, joten sille ei ole annettu nykytilas- sa monimuotoisuusarviota. Viereiset metsäalueet ovat monimuotoisuudel- taan keskinkertaisia.

Leikki- ja toiminta-alueen rakentami- nen lisää alueen kasvillisuutta, minkä myötä koko alueelle voidaan antaa monimuotoisuusarvosanat ja tilanne paranee nykytilasta. Leikki- ja toiminta- alueiden pitäminen avoimena, kasvilli- suuden monimuotoisuus ja haitallisten vieraslajien poisto nostaa alueiden monimuotoisuuden keskinkertaiselle tasolle. Metsäalueelle ei tehdä muu- toksia.

Pysäköintialueen pohjoispuolelle sijoittuva metsäinen osuus säilyy. Helppokulkuisen metsän alueelle suunnitellaan erilaisia majoja tai rakennelman runkoja, joita käyttäjät voivat täydentää metsästä löytyvillä materiaaleilla. Majametsällä aktivoidaan puiston metsikköjä luoden luovuutta ja mielikuvitusta ruokkivaa toimintaa lapsille ja vanhemmille.

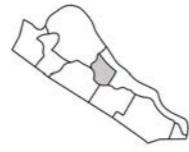

Kuva 78. Osa-alueen 4 suunnitelma 1:750.

*Kuvat 79.-89.
Ideakuvia leikki- ja
toiminta-alueesta.*

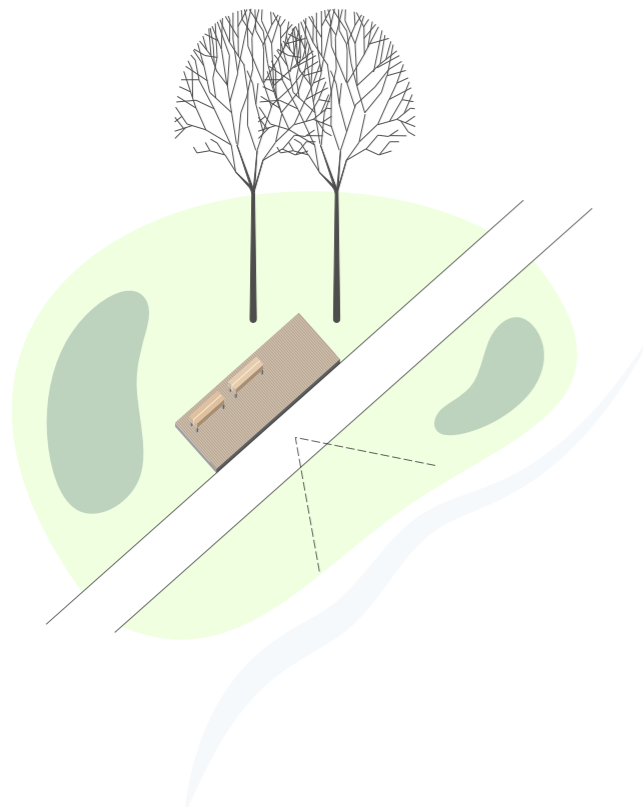
Osa-alue 5: Viljelypalsta-alue

Nykytila

Nekalan viljelypalstojen alue on avointa ympäristöä, jota reunustavat puistomaisen luonteiset, avoimet ja puoliavoimet ympäristöt. Viljelypalstojen läntinen sivu on luonteeltaan niittyosien ja puustoisten alueiden luonnetta, josta pohjoisosa on niittyvoittoista ja eteläosa pensaikkoisempaa ja pienipiirteisempää. Rannan tuntumassa kasvillisuus on voimakkaasti pensoittunut. Alueella ei esiinny erityisiä luontoarvoja eikä huomionarvoisia kasvillisuus- tai kasvikohteita.

Kuvat 90.-92. Valokuvia nykytilasta. Alueen luoteisosassa on niittyalue, jolla kasvaa puita. Kaakkoisosa on aktiivisessa käytössä olevaa viljelypalsta-aluetta.

Kuva 93.-94. Rannan huonokuntoinen pysähdyspaikka (alla) uusitaan oleskelupaikkojen periaatteiden mukaan (yllä).

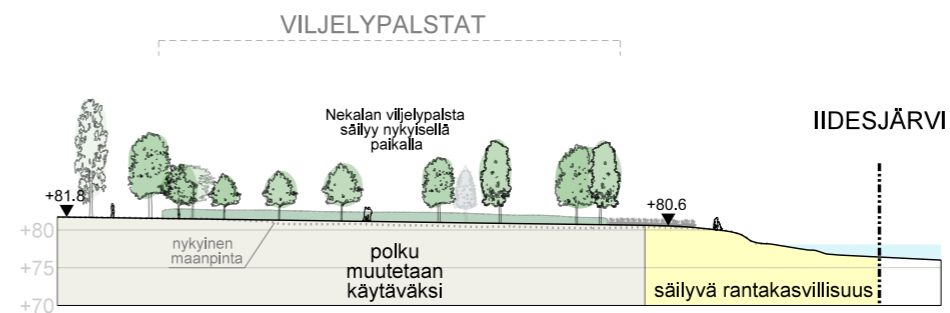
Suunnitelma

Viljelypalstat säilytetään. Palstojen vierestä ohjataan puistokäytävät, jotka sujuvoittavat pääsyä rantaan. Puistokäytävien ja palstojen väliin istutetaan pensasnauhat, jotka rajaavat viljelyaluetta paremmin yleisestä puistoalueesta. Palsta-alue pidetään kuitenkin avoimena, eikä näkymiä palstoille tai niiden yli haluta estää. Viljelypalstojen eteläpäätyyn tehdään oleskelualue, josta puiston käyttäjät voivat katsella viljelytoimintaa ja monimuotoisia hyötykasveja.

Viljelypalstojen viereisen niittyalueen pusikkoistumista pyritään välttämään. Niitty pidetään avoimena hoidon keinoin.

Monimuotoisuusarvio

Viljelypalsta-alue on Urban-luokkaa ja puustoinen niittyalue Woodland and forest -luokkaa. Molemmat on arvioitu monimuotoisuudeltaan keskinkertaisiksi. Suunnitelmassa esitetyt pensasistutukset ja näkymien avaus eivät muuta monimuotoisuuden tilaa.

Kuva 95. Leikkaus E-E 1:1000.

Kuva 96. Osa-alueen 5 suunnitelma 1:1500.

Osa-alue 6: Kulttuuriniityt ja koira-aitaus

Nykytila

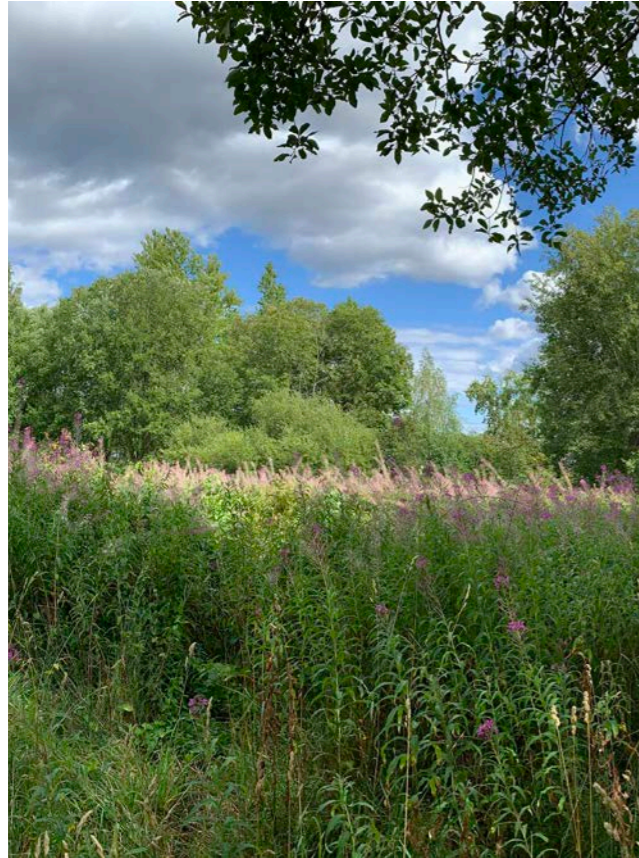
Alueella on sijainnut Nekalan tila pää- ja sivurakennuksineen. Osa-alueen länsiosa on kulttuuriniityä, jolla on havaittavissa puutarhamaisia piirteitä ja vanhan puutarhan elementtejä, mm. puutarhakasveja.

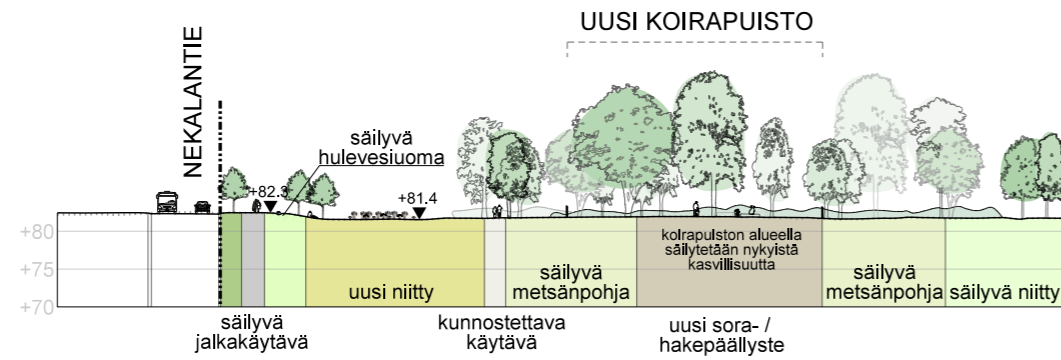
Kulttuuriniityn eteläosa on luonteeltaan kuivempaa, pienten niitylaikkujen ja tiestöä reunustavien pensaiden ja puiden laikuttamaa ympäristöä. Itäreunaan on kasattu pienelle alueelle niittojätettä kulttuurivaikuttaisen niityalueen reunaan.

Kuvat 97.-100. Valokuvia nykytilasta.

Puistokäytävän itäpuoleiselta niityalueelta löytyy Nekalan tilaan liittyneiden rakenteiden jäänteitä kuten navetan betonirakenteita sekä vanha kivimuuri.

Alueen lounaisosa käytävän ja katualueen välissä on viimeaikoina toiminut jonkunlaisena varastointialueena ja alueelta löytyy rakennusjätettä ja roskaa. Kadun kulmassa on pieni muuntamorakennus.

Kuva 101. Leikkaus F-F
1:1000.

Kuva 102. Osa-alueen 6
suunnitelma 1:1500.

Suunnitelma

Vanhan Nekalan tilan niityt ja vanhasta puutarhasta muistuttavat kasvit säilytetään ja niitä hoidetaan kulttuuriarvot huomioiden. Tilan vanhat navetarakenteet säilytetään muistumanana alueen historiasta.

Navetarakenteiden länsi- ja eteläpuolisille puustoisille niittyalueille sijoitetaan uusi koira-aitaus. Aitauksesta tehdään kaksiosainen siten, että siinä on erilliset aitaukset pienille ja isoille koirille. Isojen koirien aitaus on kooltaan noin 1900 m² ja pienten koirien 600 m². Koirapuistossa pyritään säilyttämään nykyistä kasvillisuutta, erityisesti puustoa. Aitalinjaus sovitaan maastoon huolellisesti paikan päällä.

Koira-aitauksen eteläpuolinen puustoinen alue kunnostetaan siistimällä alueelta roskat. Alueelle perustetaan puustoinen niitty kosteikkoalueineen.

Monimuotoisuusarvio

Osa-alueen metsä- ja niittyalueet on määritelty Woodland and forest -luokkaan, joiden monimuotoisuus on keskinkertainen.

Monimuotoisuusarvion mukaan koira-aitauksen rakentaminen alueelle heikentää alueen monimuotoisuutta. Koira-aitaukset pyritään rakentamaan säästämällä nykyistä puustoa ja jättämällä alueelle runsaasti kasvipeitteistä pintaa.

Säilytettävien kulttuuriniittyjen monimuotoisuuden tila ei muutu.

Arviossa ei ole mainittu rakennusjätealueen siistimisen ja niityksi kylvämisen vaikutuksia.

Kuva 103. Ideakuva koirapuistosta.

Kuva 104. Taimiston nykytila. Puuryhmien pääajit esitetty.

Osa-alue 7: Vanha taimisto

Nykytila

Puiston itäosan niitty on alkanut kasvaa umpeen ja puustoutua kaupungin taimiston toiminnan päätyttyä alueella. Taimitoiminnan päätyttyä puut on jätetty kasvamaan, ja ne ovat nykyisin jo täysikokoisia puulajiryhmiä tai kujanteita. Eteläosat ovat tasaista heinävaltaista niittyä, mutta pohjoisosalta niityt viettävät kohti lidesjärveä. Heinien ohella niityllä kasvaa lukuisa määrä ruohovartisia kukkakasveja. Alue on rehevää ja melko hoitamattoman oloista.

Kuva 105. Valokuva taimiston nykytilasta.

Suunnitelma

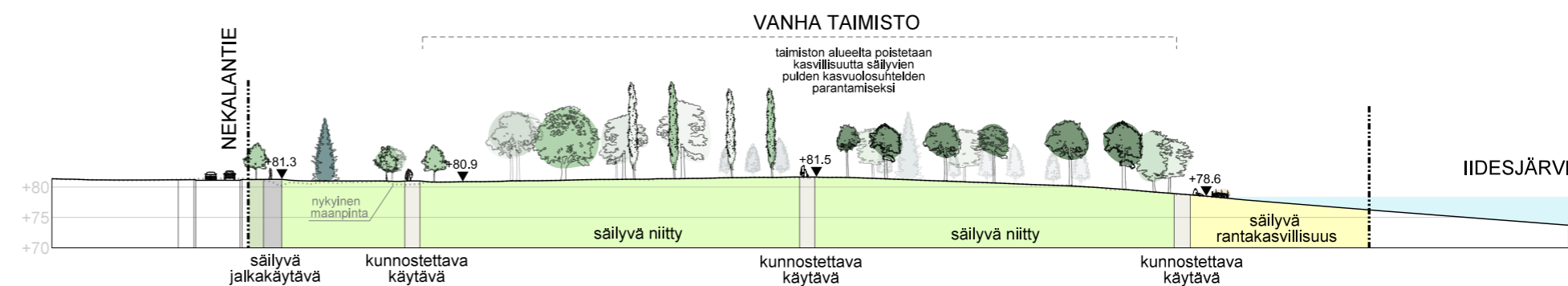
Taimiston tilallisuus säilytetään ja alue pidetään virkistyskäytössä. Joitakin polkumaisia käytävyyhteiksi perustetaan käytäviksi parempien yhteyksien saavuttamiseksi. Alueen puustoa harvennetaan, jotta voidaan taata säilyville puille paremmat elinolosuhteet ja pidempi elinikä. Käytävien varteen, aurinkoisille paikoille, muodostetaan oleskelu- ja piknikpaikkoja muuttamalla rehevöitynyt niitty nurmipinnoitukseksi hoidon keinoin. Nurmelle sijoitetaan pöytä-penkkiryhmiä piknik käyttöön.

Monimuotoisuusarvio

Monimuotoisuusarviossa taimiston alue on luokiteltu Grassland-alueksi. Alueen monimuotoisuus on keskinertainen. Arviossa annetaan ohjeeksi, että vieraslajien poistolla, säännöllisellä mosaiikkimaisella niittosyklillä ja sillä, että aluetta ei käytetä varastointiin, voidaan monimuotoisuus nostaa tasolle hyvä. Monimuotoisuusarviossa ei ole kommentoitu puuston poistoa. Toimenpiteet otetaan huomioon hoidon suunnittelussa.

Kuva 108. Leikkaus G-G 1:1000.

Osa-alue 8: Matonpesupaikan uudistus

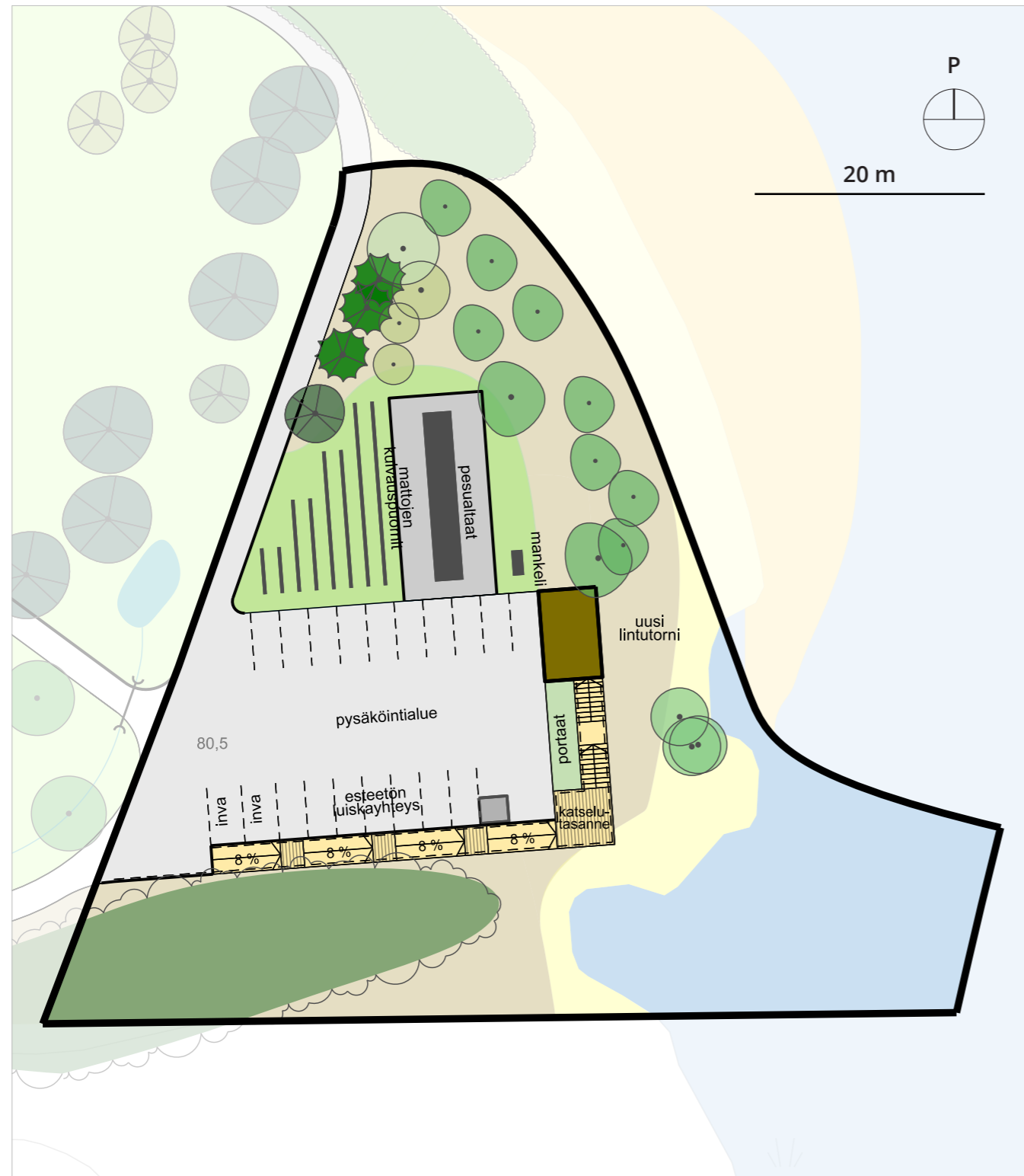
Nykytila

Puiston itäosan kärjessä sijaitsee Nekalan matonpesupaikka. Matonpesupaikalle vie tie, joka lähtee Nekalantien ja Kuokkamaantien risteyksestä. Tie toimii myös kevyen liikenteen reittinä, liikennemuotoja ei ole eriytetty. Kärjestä löytyy kivituhkapintainen parkkipaikka, matonpesualtaat, kuivaustelineitä sekä mankeli.

Matonpesupaikan yhteydessä on myös pieni rakennus, jossa on mahdollisesti matonpesualueen vesimittarit. Rakennuksen ohitse kulkee pieni polku, joka johtaa jyrkästi järven rantaan. Rannassa on yksi penkki. Kuivaustelineiden pohjoispuolella on pieni metsikkö, jossa on pieni aidattu alue ja rakennusjätettä.

Kuvat 109.-111. Valokuvia nykytilasta.

Suunnitelma

Matonpesupaikalle rakennetaan uusi lintutorni. Lintutorni suunnitellaan esteettömänä siten, että korkean tornin lisäksi rakennetaan tulee matalampi lintulava. Lintutorni sijoitetaan nykyisten kuivauspuomien paikalle, jotta se ei häiritse herkkää rantaviivaa. Matonpesutoiminto säilytetään alueella, mutta se siirretään pohjoisemmaksi, huonokuntoisen metsikön paikalle. Rannan puusto säilytetään. Lintutornille ja matonpesulle tehdään yhteinen pysäköintialue. Autopaikkojen määrä kasvaa nykyisestä.

Monimuotoisuusarvio

Matonpesupaikalla ei ole kasvillisuutta, joten sille ei ole annettu nykytilassa monimuotoisuusarviota. Viereiset metsäalueet ovat monimuotoisuudeltaan keskinkertaisia. Suunnitelman ei arvioitu heikentävän alueiden monimuotoisuutta, eikä parannustoimenpiteitä esitetty.

Kuva 112. Osa-alueen 8 suunnitelma 1:500.

Kuvat 113.-114. Ideakuvia lintutornista ja lintulavasta.

Osa-alue 9: Säilyvä rantavyöhyke

Nykytila

Iidesjärven rannat ovat kohdealueen luontaisimpia ympäristöjä, joskin rantakasvillisuuden vyöhykkeisyys vaihtelee osa-alueen eri osissa huomattavasti. Rantoja leimaavat vaihtelevan levyiset ruovikot, joissa kasvaa monipuolisesti korkeakasvuista suurhelofyittikasvillisuutta sekä rantapensaikkolajistoa. Vesirannan yläpuolella on monin paikoin luhtainen pensaikovyöhyke, jota seuraa kenttäkerroksen luhtalajit. Pensaikot ovat hyvin reheviä ja monilajisia ympäristöjä.

Rantavyöhykkeellä kulkee yhtenäinen rantareitti, joka taimiston kohdalla on varsinainen käytävä, ja muualla hyvin kapea ja polkumainen. Rannan metsäisillä osuuksilla polku kulkee notkelmassa, joka on etenkin syksyisin ja keväisin märkyden johdosta ajoittain käytökelvoton.

Kuvat 115.-118. Valokuvia nykytilasta. Rantavyöhykkeen kasvillisuus on runsasta. Rannassa kulkee reitti ja sen varrella on muutamia oleskelupaikkoja.

Kuva 119. Osa-alueen 9 suunnitelma 1:1500.

Suunnitelma

Rantaraitin rakennetummilla osuuksilla rantakäytävää kunnostetaan nykyiselle paikalle. Luonnontilaisemmissa osuuksissa käytävä pidetään leveydeltään polkumaisena, mutta se perustetaan aiempaa paremmin, jotta se kestää käyttöä jatkossakin. Rantapolun leveys on 1,5 m. Raitin kosteimmille kohdille tehdään pitkospuumaiset puutasot, jotta rantakäytävää voidaan käyttää myös märempinä vuodenaikoina. Selkeät käytävät vähentävät kulutusta käytävien ulkopuolisilla alueilla, jotka etenkin rantavyöhykkeellä ovat herkkiä ja luontoarvoiltaan runsaita.

Rantakäytävältä avataan joitakin harkittuja näkymiä järvelle. Näkökohdat katseloidaan yhdessä kaupungin ympäristöyksikön kanssa huomioiden ympäristönsuojeluyksikön vaatimukset.

Rannan nykyiset oleskelupaikat kunnostetaan päivittämällä kalustusta ja pintoja oleskelupaikkojen periaatteiden mukaisesti. Uusia oleskelupaikkoja ei perusteta.

Monimuotoisuusarvio

Rantavyöhykkeen Wetland- sekä Heathland and shrub -alueet ovat monimuotoisuudeltaan keskinkertaisia tai hyviä. Rantavyöhykkeen vähäiset toimenpiteet eivät muuta alueiden monimuotoisuutta.

Kuva 120. Näkymä Iidesjärvenpuiston rannalta vanhan taimiston kohdalta järvelle.

Jatkosuunnittelu

Tämän yleissuunnitelman pohjalta Iidesjärvenpuistosta tullaan laatimaan toteutukseen tähtäävät rakennussuunnitelmat. Jatkosuunnittelussa tarkennetaan suunnitelmaratkaisuja mm. esteettömyyteen, turvallisuuteen ja valaistukseen liittyen. Toteutuksen aikataulu riippuu hankkeen rahoituksesta ja kaupunkiympäristön palvelualueen toteuttamisohjelmasta. Puiston laajuudesta johtuen toteutus tullaan vaiheistamaan.

Puistosta tulee laatia ainakin seuraavat suunnitelmat toteutusta varten:

- Kaatopaikan kunnostuksen toteutussuunnitelma
- Tarkemmat puistosuunnitelmat toiminnallisilta alueilta (ainakin leikkipaikka, koira-aitaus ja matonpesupaikan uudistus/lintutorni)
- Kaikkien puiston osa-alueiden toteutussuunnitelmat
- Kunnallistekniset suunnitelmat, mukaan lukien hulevedet
- Valaistussuunnitelma
- Lintulavan ja lintutornin rakennesuunnitelma
- Mahdollisen leikkipuisto-rakennuksen arkkitehti- ja rakennussuunnitelmat
- Puiston hoitosuunnitelma ja kasvillisuuden kehittämissuunnitelma

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

Ihmisten Tampere - mahdollisuuksien kaupunki. Anna-Kaisa Iksen pormestariohjelman vuosille 2021-2025. [verkkoaineisto]. [Viitattu 21.4.2022]. Saatavissa: https://www.tampere.fi/tiedostot/i/CTMGcZFo7/ihmisten_tampere_mahdollisuuksien_kaupunki.pdf

Kantakaupungin yleiskaava 2040. [verkkoaineisto]. [Viitattu 21.4.2022]. Saatavissa: <https://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaavoitus/yleiskaavoitus/voimassa-olevat-yleiskaavat/kantakaupungin-yleiskaava-2040.html>

Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy. Iidesjärven osayleiskaava - Maisemasuunnitelma, vaihtoehto Perhepuisto. Tampereen kaupunki. 31 s.

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Viinikka-Nekalan pientaloalue. [verkkoaineisto]. [Viitattu 21.4.2022]. Saatavissa: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1244

Paikkatietoikkuna. [verkkoaineisto]. [Viitattu 21.4.2022]. Saatavissa: <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Pirkanmaan Lintutieteellinen yhdistys ry. 2016. Tampereen Iidesjärven linnustaselvitys 2016.

Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry. 2011. Tampereen Iidesjärven linnustaselvitys 2011.

Puisto, levähdyspaikka ja kasvillisuus. [verkkoaineisto]. [Viitattu 21.4.2022]. Saatavissa: <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/ulkoalue/puisto-levahdyspaikka-ja-kasvillisuus>

Ramboll Finland Oy. 2021. Iidesjärvenpuiston monimuotoisuusarvio. Tampereen kaupunki. 27 s.

Sitowise. 2020. Iidesjärven puiston asemakaava nro 8725 kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys. 27 s. Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alue. [verkkoaineisto]. [Viitattu 21.4.2022]. Saatavissa: <https://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparisto-ja-luonto/puistot-ja-viheralueet/kansallinen-kaupunkipuisto/tampereen-kansallisen-kaupunkipuiston-alue.html>

Sitowise. 2022. Iidesjärven puiston asemakaava nro 8725 - Sudenkorento-, mäkihiilikoi- ja liito-oravaselvitys. 12 s.

Sitowise. 2024. Iidesjärven puiston asemakaava nro 8725 Liito-oravaselvitys.

Sitowise. 2024. Iidesjärven puiston hulevesien hallinnan yleissuunnitelma. s.10-11

Sitowise. 2024. Nekalan kaatopaikka. Kunnostustarpeen arviointi ja kunnostuksen yleissuunnitelma.

Tampereen kaupungin karttapalvelu Oskari. [verkkoaineisto]. [Viitattu 21.4.2022]. Saatavissa: <https://kartat.tampere.fi/oskari/>

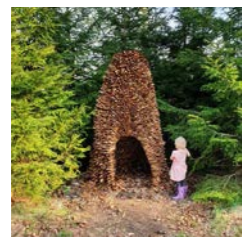
Tampereen kaupunki, Ympäristönsuojeluyksikkö. 2013. Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelma 2012-2020. Tampereen kaupunki. 145 s. Ympäristönsuojelun julkaisuja 1/2013. ISBN 978-951-609-564-9

Vieraslajit.fi-portaali. [verkkoaineisto]. [Viitattu 21.4.2022]. Saatavissa: <https://vieraslajit.fi/>

Kuvalähteet

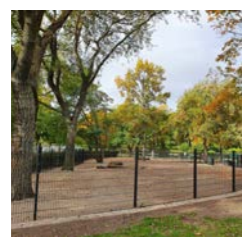
Kuva 25. <https://www.apesatplay.com/special-projects/alnwick-gardens>

Kuva 26. <https://architizer.com/blog/projects/cone-hut/>

Kuva 27. https://www.stpaul.gov/sites/default/files/Media%20Root/Parks%20%26%20Recreation/2018-09-29_Stormwater.pdf

Kuva 28. Kaivopuiston koira-aitaus. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

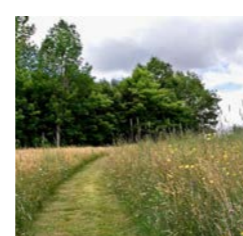
Kuva 29. Nupurinkartanon pitkospuut ja lintutorni. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

Kuva 30. Nupurinkartanon pitkospuut ja lintutorni. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

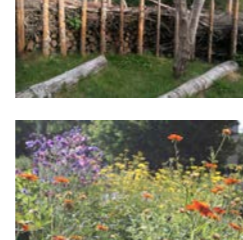
Kuva 31. Nupurinkartanon pitkospuut ja lintutorni. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

Kuva 32. <https://www.homedit.com/how-to-build-a-pathway-across-a-lawn/>

Kuva 40. <https://www.finna.fi/Record/satakunnanmuseo.FFEE1347-9A57-4C5A-A9F9-4963D31EC0A0>

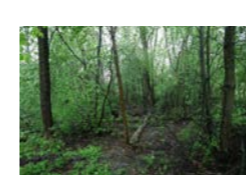
Kuva 41. <https://mobile.twitter.com/mmvallinkoski/status/1017366383523434496/photo/2>

Kuva 43. <https://www.vyl.fi/uutiset/nain-edistat-ekologisesti-kestavan-ympariston-toteutumista-omassakotipihassa/>

Kuva 47. <http://english.lappset.se/Hilde.aspx>

Kuva 48. ABAU Design -esite.

Kuva 58. Ramboll Finland Oy.

Kuva 61. <https://explori.es/fi/Article/11357/porin-kansallinen-kaupunkipuisto-koe-selkameren-koskettavan-kaunis-luontokaupunki>

Kuva 62. <https://www.gettyimages.com/photos/artists-create-bird-boxes-to-reflect-their-surrounding-architecture>

Kuva 63. <https://gardens.si.edu/gardens/urban-bird-habitat/>

Kuva 70. <https://www.vastavalo.net/roihuvuori-kirsikkapuisto-kirsikkukukien-aikaan-758745.html>

Kuva 71. <https://www.apesatplay.com/special-projects/alnwick-gardens>

Kuva 79. <https://www.littleladies-london.com/post/london-s-best-adventure-playgrounds-for-big-kids>

Kuva 80. <https://www.behance.net/gallery/27796417/gnezda-dlja-detskogo-arhstojanija>

Kuva 81. <http://www.siteworks-studio.com/manassas-park>

Kuva 82. <https://www.byggematerialer.dk/kebony-danmark-a-s/firma-projekt-41652.html>

Kuva 83. <https://tothotornot.com/royal-park-nature-play/>

Kuva 84. <https://www.richter-spielgeraete.de/en/playground-equipment/products/physical-activity/climbing/>

Kuva 85. <https://architizer.com/blog/projects/cone-hut/>

Kuva 86. <https://www.nytimes.com/slideshow/2016/06/01/travel/exploring-berlins-unique-playgrounds/s/05BERLIN-SS-slide-1KH3.html>

Kuva 87. <http://experimentalplay.blogspot.com/2013/08/fabulous-new-playground-opens-in.html>

Kuva 88. <https://glitzybloggen.vimedbarn.se/utegym/>

Kuva 89. <https://www.specialist-aggregates.com/caledonian-large-cobbles-80120mm-p-1658.html>

Kuva 107. <https://i.pinimg.com/originals/1d/a5/88/1da58852d18de3a73e5fa2284a2283d0.jpg>

Kuva 113. Ison Meltosjärven lintutorni / Lea Maalismaa. <https://www.lly.fi/lintutornit/>

Kuva 114. Lammassaaren lintulava / Mika Huisman. <https://landezine.com/lammasaari-boardwalk-by-nomaji/>

YLEISSUUNNITELMAN PAIKANNUSKARTTA - SUUNNITELMA

<https://www.apesatplay.com/special-projects/alnwick-gardens>

<https://mobile.twitter.com/mmvallinkoski/status/1017366383523434496/photo/2>

<https://earthwrights.co.uk/ew-projects/kew-gardens-earth-garden-original-concept/>

<https://fi.pinterest.com/pin/992269730374377958/>

<https://architizer.com/blog/projects/cone-hut/>

Sibeliuksenpuiston koira-aitaus. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

Kuva 32. <https://www.homedit.com/how-to-build-a-pathway-across-a-lawn/>

<https://www.vyl.fi/uutiset/nain-edistat-ekologisesti-kestavan-ympariston-toteutumista-omassakotipihassa/>

Nupurinkartanon pitkospuut ja lintutorni. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

Nupurinkartanon pitkospuut ja lintutorni. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

Kaikki muut raportin valokuvat
© Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy

